

2-нэ нап.

Мусавымэн шІалэгъуалэм OCAXIAII R

3-нэ нап.

ЗэфІэкІ **урагэхэр зиГэ** <u> балужугъэ</u>

4-нэ нап.

adyghe@mail.ru №153 (24.279) ● 2021 гъэм дыгъэгъазэм (декабрым) и 23, махуэку ● Тхьэмахуэм щэ къыдокI ● И уасэр зы тумэнщ ● adyghepsale.ru

Газетхэм щытрадзэ пГалъэр нобэ еух

ПщІэ зыхуэтщІ щІэджыкІакІуэ лъапІэхэ! 2022 гъэм и япэ илъэс ныкъуэм газетхэм щытрадзэ палъэр нобэ еухри, фепіэщіэкі.

Ди ныбжьэгъу пэжу адэкІи фыкъэнэну, дунеймрэ лъэпкъымрэ ехьэлІа Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм анэдэлъхубзэмкІэ къыдэкІ газет закъуэмкІэ зыщывгъэгъуэзэным къыпыфщэну фыхуеймэ, фигу къыдогъэкІыж «Адыгэ псалъэм» мазихым и уасэр:

унэм ныфхуахьынумэ - сом 724-рэ кІэпІейкІэ 80-рэ; фэ езым пощтым къыще ыфхыжынумэ - сом 660-рэ. «Адыгэ псалъэм» щытевдзэ хъунущ КъБР-м пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм и ГуэхущІапІэ псоми.

Ди индексыр П 5894.

хуэдэу, ди республикэми мы махуэхэм махуэм иригъэблэгъащ Правительствэм щокіуэкі дызэрыхьэну 2022 Ильэсы- и Унэм. Щіалэ ціыкіум гуапэу еуэрщіэм хуэгъэпса гуфіэгъуэ іуэхугъуэхэр. Абыхэм я мурад нэхъыщхьэр, псом япэрауэ, сабийхэр гъэгуфІэнырщ, ныбжьыщіэхэм я гукъыдэжыр къэіэтынырщ. Апхуэдэ мурад дахэ иІэу, КъБР-м и Іэташхьэ КІуэкІуэ Казбек махуэ зыбжанэ ипэкіэ Налшык щиублащ «Хъуэ- лъэгъуат Рустам зи ціэ ныбжьыщіэм псапіэхэм я псей» къэралпсо акцэр.

къызэгъэпэщыныр хабээ дахэ Къэбэрдей-Балъкъэрым зэрыщыхъуар къыхигъэщу, абы щыгъуэ КІуэкІуэм фІыщІэ ин яхуищауэ щытащ апхуэдэ жэрдэм гуапэ къызыбгъэдэкlахэм. «Си фlэщ мэхъу: щытыкІэ гугъум ихуа сабийхэм яІэрыхьэнущ зыщІэхъуэпса илъэсыщІэ тыгъэ гуапэхэр», - жиlат республикэм и Іэтащхьэм, псейм» фіэлъ лъэіу тхылъ ціыкіуи 9 къыфІихат.

сабийхэм къабгъэдэкіа а лъэіу тхылъ кіэ лажьэ роботхэмкіэ. цыктухэм ита я хъуэпсаптэхэр. Апхуэдэ гулъытэ япэ зылъысахэм ящыщщ Прохладнэ къалэм щыпсэу Ислъам, илъэс 15-м ит ныбжьыщІэр. ЩІалэ цІыкІум нэхъапэјуэкіэ письмо къыхуитхат Кіуэкіуэм, я унагъуэм, и анэмрэ и анэкъилъху нэхъыщіэ ціыкіухэмрэ ятеухуауэ, апхуэдэуи «ХъуэпсапІэхэм я псейм» кІуэну и нэ къуэ дэтхэнэ сабийри. къызэрикІри къыхигъэщу. Республикэм и

Къэралым и дэтхэнэ щІыналъэми Іэтащхьэм Ислъамрэ абы и анэмрэ гъубж шэрылІа нэужь, абы илъэсыщІэ тыгъэхэр яхуищІащ ныбжьыщІэми абы и анэ-къилъху цІыкІухэми. КъыкІэлъыкІуэу КІуэкіуэ Казбек и лъэіукіэ Ислъам пыіэбащ псей цыкум ики фіэлъ лъзіу тхылъхэм ящыщ зы къыфІихащ. Абы къыщыгъэилъэсыщіэм хуиіэ хъуэпсапіэр. «Уэрэ сээдгъэзэщІэнщ Рустам и ИЛЪЭСЫЩІЭМ ирихьэліэ а Іуэхугъуэр хъуэпсапіэр икіи а тыгъэр мыгувэу Іэрыдгъэхьэжынщ», - жиlащ щlыналъэм и Іэтащхьэм икІи Ислъами и анэми гуапэу ехъуэхъуащ къэблэгъа ИлъэсышІэмкІэ.

Прохладнэ къалэм щыпсэу Ислъам хуэдэу, Кіуэкіуэ Казбек мы махуэхэм игъэгуф ащ зи лъэ у тхылъхэр илъэсыщ э псейм къыфІихахэр. Апхуэдэу Евэрэ Алиярэ тыгъэ яхуищащ а пшашэ цыкіу-Іуэхугъэр щиублэм икіи «Хъуэпсапіэхэм я хэр зыхуэныкъуэу жаla планшетхэр, Егор иритащ сурэт зэращ хьэпшып зэхэлъ, Тимур игъэгуфІащ футбол зэрыджэгу топ-Мы махуэхэм Кіуэкіуэ Казбек егъэзащіэ кіэ, Русланрэ Имранрэ яхуэупсащ пульт-

> Илъэсыщіэр хъуэпсапіэхэр нахуапіэ щыхъу зэман телъыджэщи, республикэ псей ціыкіум зи лъэіу тхылъхэр фіэлъа сабийхэм, щытыкІэ гугъум ихуа, бынунагъуэшхуэхэм къахэкlахэм, мы махуэхэм яІэрыхьэнущ зыхуея тыгъэхэр. Гулъытэншэу къэдвмыгъэгъанэ ди гулъытэ хуэны-

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я зэІущІэ

кэм щы із жылагъуэ зэгухьэны- тыныр, къэрал къулыкъущіапіэхэр, гъэхэм я зэlущіэ иджыблагъэ щіыпіэхэм унафэ щызезыхьэ іуэху-Налшык къалэ щекіуэкіащ. Ар щіапіэхэр, хъыбарегъащіэ ізнатіэхэр къызэзыгъэпэщари зэхэзышари а Іуэхум хэша зэрыхъунум и Іэмалхэр КъБР-м Жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьынымрэ лъэпкъ Іуэхухэмкіэ и министерствэрщ.

3ЭІУЩІЭР «Къэралыр жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм зэрадэІэпыкъу Іэмалхэр егъэфіэкіуэныр» проектымрэ «КъБР-м и жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ цІыхубэ ІуэхущІапіэхэмрэ къэралыр зэрадэлэжьэну щІыкІэхэр» къэрал программэмрэ япкъ иткіэ къызэрагъэпэщащ.

Къалэн зыбжанэ зыхуигъэувыжат зэгvхьэныгъэхэмрэ къэралымрэ нэхъ зэлъэlэса, Іуэхугъуэ екІуэкІхэм теухъун папщіэ къызэрагъэпэщыпхъэ гухьэныгъэхэмрэ зэшІэхъееныгъэабы ущыфіэкіыжмэ, зэгъэуіуа хъун зэрепх, ар зэребгъэфіакіуэ хъуну

Къэбэрдей-Балъкъэр Республи- папщіэ щыіэ хэкіыпіэхэр къэгъуэкъэгъэІэгъуэныр.

ЗэІущІэм и лэжьыгъэм хэтащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек, КъБР-м и щІыдэлъху лъэпкъхэм я жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я унафэщІхэмрэ ліыкіуэхэмрэ, КъБР-м и Жылагъуэ палатэм хэтхэр, цІыхубэ зэхущытыкіэхэмкіэ къэхутакіуэхэр, ди щіыналъэм щыпсэу лъэпкъхэмрэ дин зэмылІэужьыгъуэхэмрэ я хасэхэр.

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек видеозэпыщіэныгъэ Іэмалкіэ зэlущlэм. Абыхэм ящыщщ цlыхубэ зэlущlэм кърихьэлlахэм защыхуигъазэм, къыхигъэщащ: «Сэ хьэкъыу си фіэщ мэхъу ди жылагъуэр хуауэ яІэ еплъыкІэхэмкІэ зэрыщІа цІыхубэм я зэІузэпэщыныгъэр ипэ изыгъэщ, щэнхабзэм пщІэ хуэзыщІ лэжьыгъэхэм тепсэлъыхьыныр, зэ- дунейуэ зэрыщытыр. Абы и кТуэцТым ит ціыхухэр псэукіэмрэ щыіэкіэмрэ хэмрэ я гуащіэр нэхъри къызэщізіэта, нэхъыфі щіын зэрыхуей гупсысэхэм

жыпІэ хъунущ, и утыкум политикэ бгъэдыхьэкіэ зэхуэмыдэхэр къыщралъхьзу, Іуэху еплъыкіз зэмылізумымащізу фіыщіэр ябгъэдэлъщ гухьэныгъэхэм жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ зэщІыналъэм къыщыхъуа мыщхьэпэхэм къагъэлъэгъуащ цІыхум ма-Іуэху щіэкіэрэ фіэкіа залымыгъэр гухьэныгъэхэм къыхалъхьэ гупсы- и сэхэр щіыналъэм щызекіуэ щыіэкіэм щіэщыгъуэ хэлъхьэным и мызакъуэу, цІыхум и псэуныгъэм зрагъэузэщІу щытщи, ахэр къэлъытэн, къэрал къулыкъущапіэхэм ядэлэ- къулыкъущапіэхэм я лэжьакіуэхэр

жьэн зэрыхуейм зы шэч хэлъкъым». зэГущГэм пэГудзауэ къыхыхьащ. Кіуэкіуэ Казбек и къэпсэльэныгъэр щиухым, мыхьэнэшхуэ зиlэ

Іэмалхэр къызэралъыхъуэм зэре- зэlущІэр купщІафІэу екіуэкіыну, шаліэ. Къэбэрдей-Балъкъэрым абы къыдэкіуэуи дызытехьэ Илъэграждан жылагъуэр щызэфізувауэ сыщіэр дэтхэнэми махуэ яхуэхъуну къызэхуэсахэм къехъуэхъуащ.

ЗэlущІэр унэтІыныгъиплІкІэ лэ-«Къэбэрдей-Балъкъэрыр жьащ: жьыгъуэхэм щрипсалъэу. АбыкІэ илъэси 100 ирокъу: жылагъуэ зэзэрадэлэжьэну щыкіэхэр», «2025 гъэ пщіондэ щІэхъееныгъэхэмрэ. 2005 гъэм ди къэралыр зэрылэжьэну лъэпкъ политикэм и стратегием къигъэув Іуэхухэр зэфіэхынымкіэ жылагъуэ мырыгъэрэ мамыр Іэмалыр зыхэлъ зэгухьэныгъэхэм яхузэф Іэк Іынур», «ЩІыналъэхэм заужьынымкІэ жыкъызэримыщтэр, хэт и гъащІэми лагъуэ зэгухьэныгъэхэм я мыхьэпщІэ зэрыхуищІыр, зыужьыныгъэм нэр», «Къэрал къулыкъущІапІэхэр, и гъуэгур Тэщэрэ хабзэншагъэкІэ хьэрычэтыщІэ ІуэхущІапІэхэр, жызэрыпхухэмышынур. Жылагъуэ зэ- лагъуэ зэгухьэныгъэхэр пандемием лъэхъэнэм зэрызэдэлэжьэну

> щІыкІэхэр» Абы шэщІауэ къыщагъэсэбэпащ иджырей технологием и Іэмалхэр, жылагъуэ зэгухьэныгъэ щхьэхуэхэр,

> > ШУРДЫМ Динэ.

Зыгъэп Іейтейхэр къагъэна Іуэ

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек хуэзащ «Ціыхубэ фронт - Урысейм папщіэ» зэщіэхъееныгъэм и щіыналъэ къудамэу ди республикэм щы эм и унафэщ хэм. Абы хэтхэм республикэм и Іэтащхьэм и пащхьэ илъэс къэс иралъхьэ щіыналъэм щыпсэу ціыхухэм я дежкіэ мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхугъуэ зыбжанэ.

ЗЭІУЩІЭМ хэтащ щІыналъэ штабым и унафэщіхэу Бакаев Евгений, Къылъшыкъуэ Альберт, Попетэ Андрей, Хутуевэ Любовь сымэ.

Зытепсэлъыхьа Іуэхугъуэхэм ящыщщ лъэсырызекІуэхэм уэрамхэмрэ гъуэгухэмрэ шынагъуэншэу къыщакіухьынымкіэ щытыкіэр егъэфіэкіуэныр, зи узыншагъэм къймыхьхэм Іуэхухэр тынш ящышІынымкІэ ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэр щІэгъэхуэбжьэныр, 2022 - 2023 гъэхэм къэрал программэм хагъэхьэну я мурад, Прохладнэ къалэм дэт, Пушкиным и цІэр зезыхьэ курыт школым зэгъэпэщыжыныгъэхэр щегъэкіуэкіыныр. Апхуэдэуи и гугъу ящіащ Мылъку къегъэщіыныр зи къалэн нэхъыщхьэу щымыт ІуэхущІапІэхэр (НКО) дэІыгъыным, ціыхубэ Іэпщіэлъапщіагъэм зегъэужьыным, псэупіэ-коммунальнэ хозяйствэр къэгъэщіэрэщіэжыным, къалэхэм я экологие щытыкіэм, псы іуфэхэм, яхъумэ щіыуэпс щІыпіэхэм ухуэныгъэхэр щрамыгъэкіуэкіыным кіэлъыплъыным, ціыху зэхуэсыпіэхэр хабзэм тету зыхуей хуэгъэзэным теухуа упщІэхэми.

Урысей ціыхубэ фронтым и ліыкіуэхэм къагъэлъэгъуа Іуэхухэм республикэм и Іэтащхьэр хэплъэнущ министерствэхэмрэ щіыналъэхэмрэ я унафэщіхэр щіыгъуу.

ТХЬЭХУЩЫНЭ Ланэ.

Нахуагъэр япэ ирагъэщ

КІуэкІуэ Казбек дыгъэгъазэм и 20-м ІущІащ Ахъшэхэр хъумэнымрэ къэгъэсэбэпынымкіэ федеральнэ Іуэхущіапіэм (казначействэм) и республикэ къудамэм и унафэщі Іутіыж Шумахуэ.

ЗЭХУЭЗАХЭР тепсэлъыхьащ федеральнэ ІуэхущІапІэм и щІыналъэ къудамэм 2021 гъэм къриубыдэу и лэжьыгъэр зэрекіуэкіам, дызэрыхьэ илъэсым къыпэщылъхэм, хэгъэгум

налог къыщыхахынымкіэ щыіэ щытыкіэр зыхуэдэм. Іутіыж Шумахуэ къызэрыхигъэщамкіэ, илъэсым и мазэ 11 блэкlам кърикіуахэр шызэхалъхьэжым, наlуэ къэхъуаш Ахъшэхэр хъумэнымрэ къэгъэсэбэпынымкІэ федеральнэ ІуэхущІапІэм (казначействэм) пхыкІыу, бюджетым и ІэнатІэ псоми сом мелард 88-м щигъу зэра эрыхьар (нэгъабэ и апхуэдэ лъэхъэнэм - сом мелард 81-рэ).

Къыхэбгъэщ зэрыхъунумкіи, Къэбэрдей-Балъкъэрыр ящыщщ лъэпкъ проектхэр пхыгъэкІынымкіэ Кавказ Ищхъэ-Къэбэрдей-Балъкъэрыр рэм федеральнэ щІыналъэм и мызакъузу, УФ-м япэ щищахэм. Кіуэкіуэ Казбек іуэхущіапіэм іутхэм фіыщіэ яхуищіащ я лэжьыгьэм зэрыхуэіэижьым папщіэ. Абы къыдэкіуэуи, республикэм и Іэтащхьэм и псэлъэгъур къыхуриджащ зи пашэ Іэнатіэм къыщаіэт іуэхухэм іулъхьэ щызэіэпызыххэм ерыщу щапэщІэтыну, апхуэдэуи, лъэпкъ проектхэр, федеральнэ хэгъэгу, муниципальнэ мыхьэнэ зиlэ программэхэр щыпха-

гъэкІкІэ, финанс-юридическэ зэІэпыхыкІэхэм хуэгъэзауэ

хабзэр къызэпызыудхэм япэщІзувэнымкІз зэрызэдэлэжьэну

щіыкі эхэми я гугъу ящіащ. А махуэ дыдэм КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек республикэм и Къэзыпщытэ-къэзыбж палатэм и унафэщ Кіасэ Динэ зыщыхуигъазэм къыхигъэщащ лъэпкъ проектхэр щагъэзащіэкіэ, бюджетым къыхэкі ахъшэр къызэрагъэсэбэп щіыкіэм кІэлъыплъынымкІэ зи гугъу ящІ ІуэхущІапІэм лэжьыгъэ ин дыдэхэр зэрыригъэкіуэкіыр.

КІасэ Динэ зэрыжиІэмкІэ, 2021 гъэм къриубыдэу, властым и гъэзэщ ак Іуэ органхэм я пщэ къыдэхуэ къалэнхэр зэрызэф ах Іэмалхэм теухуауэ къэпщытэныгъэхэр ирагъэкІуэкІащ, а лъэныкъуэмкіэ ныкъусаныгъэу наіуэ къащіахэри зэрагъэзэхуэ-

Республикэм и Іэтащхьэм апхуэдэуи жиlащ къэрал Іуэхущіапіэхэм іутхэм лэжьыгъэ іуэхукіэ мылъкур зэрызэіэпах щІыкІэм щыуагъэрэ ныкъусаныгъэу къыщыхагъэкІхэр и чэзум гъэзэкІуэжыным лъэныкъуэ псори зэрегугъупхъэр, лъэпкъ проектхэр гъэзэщ эным хухаха ахъшэр, жылагъуэри щыгъуазэрэ фіагъ лъагэ зиізу, къызэрагъэсэбэпым мыхьэнэ ин дыдэ зэриІэр.

«Абы къыхэкІыуи, ныкъусаныгъэхэмрэ щыуагъэхэмрэ къыщІэгъэщынымрэ апхуэдэхэр и чэзум гъэзэкІуэжынымрэ хуэгъэзауэ, къэрал властым и къудамэ псоми ди къалэн нэхъыщхьэхэм ящыщ зыщ КъБР-м Къэзыпщытэ-къэзыбж и палатэм къызыхуэтыншэу дыдэлэжьэныр», - игъэбелджылащ республикэм и Іэтащхьэм.

БЭРАУ Бышэ.

Гъэсэныгъэр сабийхэм я нэкІэ

КъБР-м и Парламентым и депутатхэр яІущІащ «ДыгъафІэ къалэ» Сабий академием и гъэсэнхэм. Лицейм и 7 - 11-нэ классхэм щіэсхэм Егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и комитетым и жэрдэмкіэ драгъэкіуэкіа зэхыхьэр теухуауэ щытащ сабийхэм гъэсэныгъэм и мыхьэнэр къазэрыгуры-Іуэм.

ЩІЭБЛЭМ епсэлъащ комитетым и Іэтащхьэ Емуз Нинэ, абы хэт, КъБКъУ-м и медколледжым и унафэщІ Пщыбий Светланэ, «ДыгъафІэ къалэ» академием и унафэщІ, «Юнармия» жылагъуэ зэгухьэныгъэм КъБР-м щиІэ къудамэм и пашэ Іэрыпщэ Мурат, КъБР-м Егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ и министерствэм щІэблэм щІэныгъэ гуэдзэ етынымрэ гъэсэныгъэмкІэ и къудамэм и унафэщІ Касьяновэ Татьянэ, КъБКъУ-м педагогикэмкІэ, психологиемрэ физкультурэ-спорт егъэджэныгъэмкіэ и институтым и унафэщІ Михайленкэ Ольгэ, сабий зэчиифІэхэм я «ДыгъафІэ къалэ» лицейм и унафэщІ Джаппуево Тамаро.

Емуз Нинэ зэхыхьэр къыщызэ́Іуихым къыхигъэщащ депутатхэр гъэ къэс лицейм и гъэсэнхэм яlущІэну зэраубзыхуар, абы хыхьэу Іуэху зэІумыбзхэм гулъытэ зэрыхуащІынур. Гъэсэныгъэм теухуа

Іуэхущ, ар сабийхэм зэрыфлъагъурщ нобэ къэтІэтар. Иужькіэ нэхъ фызыгъэгузавэ Іуэхухэм гулъытэ хуэфщІурэ ди деж къэфхьэсынщ, - жиіащ Емуз Нинэ.

КъызэгъэпэщакІуэхэм къызэрыгуэкІ упщІэ-жэуап щІыкІэ мыхъўу, ныбжьыщІэхэр къыхашащ Налшык къалэм щІыпІэ самоуправленэмкІэ и Советым и депутат, УФ-м и Федеральнэ Зэхуэсым ФедерацэмкІэ и Советым и рагъэпэщыну, Шалэгъуалэ палатэм жэ- унагъуэ хабзэхэр хъумэ-

уап зыхь и секретарь Сурковэ Екатеринэ иригъэ-«Ėгъэджэныгъэ Іуэхущіапіэм и гъэсэныгъэр: иджыреймрэ къэкІуэнумрэ» фортсайт-сес-

Фортсайт-сессиер къэкІуэнум щыгъуазэ зэрызыхуащI Іэмалу щытым къыхэкІыу, Сурковэм лицейм и гъэсэнхэр хукъуэплъу школхэм дызыхуэкІуэ илъэситхум щІэупщіэ нэхъ щызиіэнкіэ хъуну егъэджэныгъэ ТуэхущТапіэхэр зрихьэліэну хуагъэфащэ Туэху мыщхьэпэхэмрэ зрагъэщІэну. Я ныбжь елъытауэ ныбжьышІэхэм загуэшри, къэкІуэнум теухуа я еплъыкІэхэр къагъэлъэгъуащ, ар и лъабжьэу школ гъэсэныгъэм и унафипщІ къыхалъхьащ, абыхэм хьэщ Іэхэм

яхутепсэлъыхьащ. Лицейм и гъэсэнхэм къызэралъытэмкІэ, еджакІуэхэм хуитыныгъэ къратын хуейщ гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэхэм зэджэну тхылъхэр езыхэм къыхахыжыну. Апхуэдэу къагъэлъэгъуащ гъэсэныгъэм теухуа класс сыхьэт щІэщыгъуэхэр къызэрагъэпэщыну, школ психологым и дерс гуэдзэнхэр, къабзагъэм, шІыуэпсым ехьэлІа дерсхэр я программэм хагъэхьэну, волонтёр гупхэр школхэм къыщызэлъэпкъ, гъыр.

ным гулъытэ нэхъыбэ хуащІыну зэричэзур.

́Ныбжь́ыщІэхэр ́къытеувыјащ еджапіэм щіэблэр жылагъуэм зэрыхэтынум зэрыхуигъасэм теухуа я еплъыкІэхэм. Абыхэм къызэралъытэмкІэ, ябгъэдэлъ щэнхабзэм нэхъри хэзыгъэхъуэну Іэмалщ я егъэджакіўэхэмрэ къыдеджэхэмрэ пщІэ яхуэзымыкъыхуриджащ къэкlуэнум щІым къуэды тралъхьэныр. Школхэм нэхъапэм лэжьыгъэм зэрыщыхагъэгъуазэу щыта гъэсэныгъэр къэхъугъэхэмрэ иджыри яублэжыным теухуа Іуэхуми тепсэлъыхьащ, лэжьыгъэм ныбжьыщІэхэр щэнхабзэм зэрыхишэм къыхэкІыу. КъызэрыщІэкІамкІэ, хъыджэбз куэд хьэзырт щэбэт щіыхьэхухэм хэтыным и мызакъўэу, классхэри зэлъы уахыну.

НыбжьыщІэхэм къыхагъэщащ школыр нэхъыжьхэмрэ нэхъыщІэхэмрэ щызэпсалъэ, щызэгурыІуэ ІуэхущІапізу къэнэжын зэрыхуейр. Егъэджэныгъэ Іуэхущіапіэм Хэку гъэсэныгъэм щиІэ увыпІэми и гугъу ящ ащ. Лицейм и гъэсэнхэм жаlащ хэгъэзыхь мыхъуу лэжьыгъэм и мыхьэнэр тыбжьыщІэхэм зэрыгурагъэlуапхъэр.

Зэхыхьэр щиухым Емуз Нинэ лицейм и гъэсэнхэм фіыщіэ яхуищіащ икіи къыхигъэщащ абы хэта дэтхэнэми ар гуапэу игу къинэжыну зэрыщыгу

ТЕКІУЖЬ Заретэ

Мардэ пыухыкlахэр егъэмащlэ

хъуэкІыныгъэхэр хилъ- щіамыгъэхьэу ерыскъыр хьащ коронавирус уз зэ- щ ахыурэ ящэмэ. Абы рыціалэм республикэм къыдэкіуэу, зыщемыгъэубгъуным ціыхухэр хуэунэтіа хабзэхэр щы- нэгузыужь іуэхухэр щрагъэувыным теухуауэ 2020 гъэкіуэкіыну хуит зэрагъэм гъатхэпэм и 18-м мыщіу щыта хабзэхэр къыдигъэкІа Указым.

ящыщщ ПЦР-тестхэм я щытахэм піальэр зэрыщыта сыхьэт шхапіэ зэіухахэр, террасэ-72-м и пІэкІэ сыхьэт 48-м хэм щыІэхэр, ерыскъыр ящыщщ адэ-анэхэр, сазэрыхуагъэкІуар. Санитар- хуейхэм яхуэзышэ Іуэхуэпидемиологие щытыкіэр щіапіэхэр, ціыхухэр къызэ- зыщтахэри къащтахэри, зы нэхъыф і зэрыхъужам ипкъ рырашэк і кіапсэ гъуэгухэр. иткіэ, шхапіэхэм (ресторанхэм, кафехэм, шхапІэ дзауэ къыкІэлъыкІуэ ма- анэшхуэхэр, къуэрылъхукъызэрыгуэкІхэм, буфетхэм, бархэм, абыхэм хуэдэ лэжьэну хуимыту щыта нэlэ щlэтхэр. Мыбдежым нэгъуэшІхэми) худэчыхыныгъэхэр щыуб- ва мардэхэр щхьэщахыжазыхуащ унафэщІэм. Къап- къым (вокзалхэм, аэропорщтэмэ, ахэр сыхьэтихым тым, гъэсыныпхъэ щракъыщыщІэдзауэ сыхьэт 23 гъахъуэ станцхэм щыІэхэм, пщіондэ лэжьэну хуитщ, я шхапіэ зэіухахэм, ерыспэшхэм щІэхуэнум и про- къыр щІахыурэ зыщэхэм цент 75-м нэхърэ мынэ- нэмыщІ), апхуэдэуи сату хъыбэ фіэкіа щіэмысмэ, щіыпіэхэмрэ сату щащі, я апхуэдэуи Іуэхутхьэбзэр нэгу зыщрагъэужь центрзэхуэмыщіа гъэмахуэ шха- хэм хэтхэм (ерыскъыр щіаеамехеІп щыхуащІзу арамэ, апхуэ- хэр тІысу щамыгъашхэхэм

КъБР-м и Іэтащхьэм зэ- дэуи ціыхухэр шхапіэм шхапІэхэм щызэхуэсыну, щхьэщахыж. QR-кодрэ зи щыІэ я Іыхьлыхэм якІэлъыпіалъэр имыкіа ПЦР-ЗЭХЪУЭКІЫНЫГЪЭХЭМ тестымкіэ зыщіагъэхьэу апхуэдэ мардэхэр щхьэща-

Сыхьэт 23-м къыщыщІэхуэм и сыхьэтих пщІондэ папщІэ жылагъў эшхапІэхэм ягъэўтеррасэхэмрэ хыурэ сату зыщІхэм, цІыху-

нэмыщІ).

Нэчыхь щатх ІуэхущІапіэхэм а дауэдапшэхэр унэ зэхуэщ ахэм шрагъэк үэк І хъунущ ціыху тіощі нэхърэ нэхъыби кърихьэлІэу, ауэ апхуэдэ гуфІэгъуэхэр щекіуэкіым шіагъэхьэ хъунур QR-код зијэхэрщ, цјыхур зэрымысымаджэр къэзы-гъэлъэгъуа ПЦР-тест е мастэ зыхригъэlу щіэмыхъу щхьэусыгъуэ зэри-Іэм щыхьэт техъуэ тхылъхэр зиІэхэрщ. КъимыдэкІэ, егъэджэны-

гъэ, узыншагъэр хъумэн, цІыхухэм социальнэ и лъэныкъуэкІэ къащхьэщыжыным епха ІуэхущІапІэхэм кІуэну хуимыту щытахэм хагъэкІыжащ хыж. Псалъэм папщІэ, иджы ар зыпамыубыдхэм бийхэр, бын зыпІыну къэанэ къилъхуа зэдэлъхузэшыпхъухэр, адэшхуэпхъурылъхухэр, щІэблэр зи хабзэу къышонэж зым хуэзэу зы ціыху фіэкіа щіамыгъэхьэныр, абыи QRкод иІэн, зэрымысымакъэзыгъэлъэгъуа джэр ПЦР-тест е мастэ зыхри-

> КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-ІуэхущІапІэ.

гъэІу щІэмыхъу щхьэусы-

гъуэм щыхьэт техъуэ тхылъ

иІыгъын хуейуэ хуагъэув.

• КъБР-м и Парламентым

ГъэщІэгъуэнщ

Махуэгъэпс

Нало Ахьмэдхъан ягу къагъэк Іыж

ЩоджэнцІыкІу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым щекіуэкіащ КъБР-м и ціыхубэ тхакіуэ, бээ щіэныгъэлі, егъэджакіуэ, ліы-гъэрэ хахуагъэрэ зезы-хьэу Хэку зауэшхуэм хэта Нало Ахьмэдхъан къызэралъхурэ илъэси 100 зэрырикъум теухуа пшыхь гукъинэж. Ар ирагъэкІуэкіащ лъэпкъ театрым и артистхэу Хьэмырзэ Ахьмэдрэ Кіэхумахуэ Фатіимэрэ.

АДЫГЭ театрым щагъэуващ Нало Ахьмэдхъан и Іэдакъэ къыщІэкІа тхылъхэр щызэхуэхьэса дапхъэр, и гъащІэмрэ гуащІэмрэ теухуа тхыгъэхэр, сурэтхэр къызэщІиубыдэу

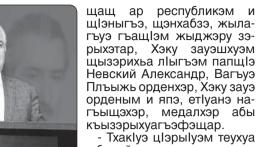
Зэхыхьэм къышыпсэлъащ КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и япэ къуэдзэ **Къуныжь МуІэед**. Абы къыхигъэщащ Налом адыгэбзэмрэ литературэмрэ хуищ а хэлъхьэныгъэф Іхэр, литературэм и жанрхэм дэлъ ныбжьэгъугъэмрэ зэ- министр Къумахуэ Мухьэзэрызригъэужьар, и тхыхэку лъагъуныгъэмрэ лъэпкъ зэмылІзу- тар. жьыгъуэхэм щыщхэм яку

рыщыпхышар, Хэку зауэш- дин Нало Ахьмэдхъан и гъахуэм ар жыджэру зэрыхэ-

КъБР-м щэнхабзэмкІэ и

юбилей пшыхьым сыкъызэревгъэблэгъар си гуапэщ, щІэныгъэлІхэр шІэблэм, тхакіуэ ныбжьыщІэхэм я щапхъэщ, абыхэм я тхыгъэхэр щіэиныфіш. Къэбэрдей-Балъкъэрым и мызакъуэу Нало Ахьмэдхъан къэралыр зэрыгушхуэхэм ящыщщ, - жиlащ Москва къикІа хьэщІэ, УФ-м и ТхакІуэхэм я зэгухьэныгъэм лъэпкъ литературэхэм-

тынин Валерий. Артистхэу Къуныжь Алимрэ Хьэмыку Жаннэрэ кърихьэлІахэм къахуеджащ Нало Ахьмэдхъан и тхыгъэхэм ящыщ зым.

кІэ и советым и унафэщІ Ла-

Пшыхьым къыщыпсэлъащ КъБР-м и Парламентым и УнафэщІым и къуэдзэ Къардэн Мурат, Тэтэрстан Республикэм и ТхакІуэхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщI Зайдуллин Ркаиль, Дагъыстэн Республикэм и ТхакІуэхэм я зэгухьэныгъэм и секретарь **Артёмов Владислав**, Нало лъэпкъым къыхэкІахэр, зэхыхьэм ирагъэблэгъа-

Нало Ахьмэдхъан щыпсэуа унэм фэеплъ пхъэбгъу фіадзащ, къалэм и уэрамхэм ящыщ зым абы и цІэр фІащащ.

Пшыхыыр ягъэдэхащ «Кабардинка» къэрал академическэ къэфакіуэ ансам-«Бзэрабээ» гупым щыщ Дыщэкі Артур, уэрэджыlакіуэ Цокіыл Азэмэт сымэ.

> ТЕКІУЖЬ Заретэ. Сурэтхэр КЪАРЕЙ Элинэ трихащ.

КъБР-м и Парламентым и Президиумым и зи чэзу зэlущіэм «Правительствэм хухаха сыхьэтым» щытепсэлъыхьащ «КъБР-м и къуажэхэм зэдэууэ зе-гъэужьыныр» къэрал про-граммэр республикэм гъэзэщІа зэрыщыхъум. Ар иригъэкІуэкІаш КъБР-м и Парламентым и УнафэщІ Егоровэ Татьянэ.

КъБР-м мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министр Сыжажэ Хьэсэн Іуэхум теухуауэ къыщыпсалъэм къы-хигъэщащ, зи гугъу ящІ къэрал программэм социальнэ мыхьэнэшхуэ зэриІэр, къуажэхэм щыпсэу Іэщіагъэліхэр щіыпіэм щылэжьэнымкІэ сэбэп зэрыхъур, къуажэдэсхэм я гъащіэр зэрыригъэфіакіуэр.

«Къуажэхэм инфраструктурэхэр къыщызэгъэпэщыжынымрэ абыхэм зегъэужьынымрэ» къэрал программэм и Іыхьэм щыщ «Къуажэхэм я иджырей теплъэр» проектым хыхьэу гъэм ягъэзэщІащ «Май щІыналъэм зегъэужьыныр» проектыр. Абы и фІыгъэкІэ Май къалэм щаухуащ псы фІейхэр зэрагъэкъабзэ, уэрамхэм псы зэрырикІуэ ухуэныгъэхэр.

Апхуэдэу 2020 гъэм килозрикІуэ бжьамийхэр къызыхэкІ ухуэныгъэу 6 щрагъэкІуэкІащ Къулъкъужын Ипщэ, Псыншокъуэ, Аруан, Шэджэм Ищхъэрэ, Дзэлыкъуэдэс къуажэхэм, Солдатскэ станицэм. Зеикъуэ къуажэм километри 8,845рэ и кІыхьагъыу газ зэрыкІуэ бжьамийхэр щаукъуэдиящ.

УФ-м Мэкъумэш хозяйствэмкІэ и министерствэм иригъэкІуэкІа зэпеуэм къыщыхахри, 2021 гъэм къэрал программэмкІэ социальнэ мыхьэнэшхуэ зиІэ проек-Пролетарскэ, Къэщкъэтау жылэхэм я щІыналъэхэм зегъэужьыным хуэунэтІа лэжьыгъэхэр йокІуэкІ. Пролетарскэ къуа- хэр зэІузэпэщ щІынымрэ» жэм дэт, Восканов С.П. и проектым ипкъ иткlэ, къуацІэр зезыхьэ курыт школыр сыт и лъэныкъуэкІи зыхуей хуэзэу зэрагъэпэщыжащ, апхуэдэуи абы и уэрамхэр гъуэшхуэу 3-м иратащ. 2021 къэзыгъэнэху уэздыгъэхэ-

♦Урысейми ДзэщІыхьым и махуэщ - Измаил тырку быдапіэр къыщащта (1790 гъэм) махуэщ

+ Башкортостан Республикэм и Конституцэм и махуэщ

♦ 1839 гъэм къалъхуащ Уэсмэн пащтыхьыгъуэм и маршал, Кавказым и тхыдэм теухуа лэжьыгъэ къытрезыгъэдза Бэрзэдж Зеки-пэщэ.

♦ 1954 гъэм къалъхуащ техникэ шІэныгъэхэм я п доктор, КъБКъМУ-м и профессор Ехъуліэ Мар-

♦ 1957 гъэм къалъхуащ экономикэ шІэныгъэхэм я доктор Къэзанш Хьэли-

◆1958 гъэм къалъхуащ хьэрычэтыщІэ, жылагъуэ лэжьакіуэ Лъхукъуэщаўэ

Хьэбас. **◆ 1960 гъэм** къалъхуащ сабий дохутыр, «Урысейм и дохутыр нэхъыфІ» цІэ лъа-

пІэр 2013 гъэм зыхуагъэфэ-

ща Чым Мадинэ. **♦ 1975 гъэм** къалъхуащ КъБР-м щІыхь зиІэ и ар-

тисткэ КІэхумахуэ Фатіи-**+ 1981 гъэм** къалъхуащ

урысей уэрэджы!ак!уэ ц!эрыіуэ. Шэшэн, Ингуш Республикэхэм щІыхь зиІэ я артист, КъБР-м и цІыхубэ артист Билан Димэ. Ди лъахэгъум и закъуэщ УФ-м щыщу «Евровидение» зэпеуэ цІэрыІуэм щытекІуар. Абы ар тІзунейрэ хэтати, зэм етІуанэ увыпІэр (2006 гъэм), иужькІэ бжьыпэр (2008 гъэм) къыщихьащ.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык щыщытынущ. бзыгъэу ЩІыІэр махуэм градуси 8 -5, жэщым градус 13 - 12 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ. Лъэпкъ Іущыгъэ:

фІэгъэувэжыныгъэ лэжьыгъэхэр процент 95-кІэ ягъэзэщіащ. Піалъэ ягъэувам тету, 2021 гъэм и кІэм ириметр 15 зи кlыхьагъ, псы хьэлlэу ухуэныгъэхэр зэфІагъэкІыну я мурадщ, Солдатскэ станицэм тІысыпІи 140-рэ иІзу къыщрагъэжьа сабий садым къищынэмыщІауэ. Ар 2022 гъэм яухын хуейуэ аращ.

Сыжажэр тепсэлъыхьащ къэрал программэм хыхьэ «Транспорт ІэнатІэм зегъэужьыныр» проектым хэту ирагъэкІуэкІ Іуэху зыб-жанэм. 2020 гъэм республикэм и къуажихым автомобиль гъуэгуу километр 2021 гъэм Гундэлэн - Къутиш гъэзэщіэн щіадзащ - хьэпіэ Къэнжал гъуэгур

Солдатскэ, щІын яухащ. жылэхэм я 2020 гъэм «Къуажэхэм псэупІэ щыухуэным зегъэужьынымрэ уней лъапсэжэхэм щыпсэухэм я псэукіэр егъэфіэкіуэным хухах мылъкум щыщ бынунагъэм апхуэдэ социальнэ ахъшэр яІэрыхьащ уна-гъуитІым икІи унэхэр яухуэри, я псэукіэр ирагъэфіэкІуащ. КъищынэмыщІауэ, къуажэхэм щыпсэухэм я псэукіэр ирагъэфіэкіуэн текэ кредитхэр ят.

Министрым жиlахэм едэ-Іуа нэужь, Егоровэ Татьянэ шірупщіащ 2021 гъэм проектымкір гъўргуи къэрал проектищым хухаха мылъкур нэсу къыщІамыгъэсэбэпам и щхьэусыгъуэм, апхуэдэүи «КъБР-м и къуажэхэм зэдэууэ зегъэужьын» спортымрэ туризмэмкlэ и къэрал программэм япэ

рыхах щІыкІэм. Япэ упщІэм теухуауэ Сы-

нэІэм зэрыщІэтыр, абы и ІуэхукІэ лэжьыгъэр зыгъэзащІэхэм иджыблагъэ зэрепсэлъар икІи илъэсым и кІэм ирихьэлІэу псори зэхуэкІуэжыну къызэрагьэгугъар.

Лэжьыгъэхэр ягъэзэщІащ, ауэ мылъкур яІэрыхьакъым, аращ къэдгъэлъэгъуа процентыр щІэмащІэр, - жиІащ министрым. -Абы щыгъуэми къэрал, республикэ бюджетхэм къыхэкІыу ахъшэр и чэзум къокіуэ. Лэжьыгъэр зэфіэзыгъэкІхэм ящІам текІуэ-2832-рэ щаухуащ. Апхуэдэу дар къабжыжыным Іуэхур игъэгуващ.

Къуажэхэм зегъэужьыным хуэунэтІауэ ирагъэκΙνэκΙ лэжьыгъэхэм япэ игъэщыпхъэхэр къызэрыхахым и гугъу щищІым, абы къыхигъэщащ ар социальнэ мыхьэнэ зиІэ объектхэр ухуэным, зэгъэпэщыжыным тещІыхьауэ зэры-

УнафэщІым и къуэдзэ Жа-2022 гъэм къуажэхэм щаугъуэгухэр зыхуэдизымрэ абы текІуэдэну мылъкумрэ.

рал программэм хыхьэ хуей цІыхухэм зыкъызэ тіэм зыщегъзужьыныр» рал программэр гъззэщізпрограммэмкіэ яухуэнущ километр 17-м гъзувыжа къалэнхэм ятеягъэзэщіэн хуея социальнэ нэблагъэ я кіыхьагъыу икіи ухуа упщіэхэр. абы сом мелуан 437-рэ

текІуэдэнущ. КъБР-м и Парламентым Физическэ шэнхабзэмкіэ. комитетым и унафэщ Бэ-

ищащ республикэм агротуризмэм зышегъэужьыжажэм къыхигъэщащ ар я ным, абыкІэ цІыхухэр къыдэхьэхыным шхьэпагъышмунеІмаєє єух.

> КъБР-м и Парламентым Мэкъумэш ІуэхухэмкІэ, экологиемрэ дыкъэзыухъуреихь дунейр хъумэнымкіэ и комитетым и унафэщІ ТекІушэ Артур къигъэлъэгъуащ къуажэхэр псыкІэ тэмэму къызэгъэпэща зэрымыхъур икІи а Іуэхухэр зэфіэхыным щіыпіэ администрацэхэм я унафэщІхэр жыджэру къыхэшэн зэрыхуейр.

Депутатхэр тепсэлъыхьащ Уэзрэдж къуажэм дэт курыт школ закъуэм зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэшхуэ зэрыщегъэкІуэкІыпхъэм икІи къыхагъэщащ илъэс гъунэгъухэм къриубыдзу ар зи нэІз щІэт ведомствэхэм абы хэкІыпІэ гуэр къыхуагъуэту зэфІагъэкІыну зэрыгугъэр. Мы Іуэхум нэхъапэкІи и ящІауэ щытащ, КъБР-м и Парламентым и КъБР-м и Парламентым Лэскэн районым я зи чэзу натаев Сэлим щізупщіащ зэіущіэр щыщрагъэкіуэкlам, школым и щытыкlэм

гу лъатауэ щытат. «Правительствэм хухаха сыхьэтым» депутатхэм къы-Министрым зэрыжиlам- щаlэтащ худэчых зиlэ ипопапшіэ. 2020 гъэм къыщы- кіэ, «КъБР-м и къуажэхэм текэ кредитхэр зэратым, зи щіэдзауэ льготэ зиіэ ипо- зэдэууэ зегъэужьын» къэ- псэупіэр езыгъэфіэкіуэну «Къуажэхэм транспорт Іэна- рыхуагъазэ лъэ Іухэм, къэ-10 нымкІэ ведомствэм зыхуи-

> Зэпсэлъэныгъэм кърикіуахэмкіэ іуэхум иужь ит іэнатІэхэм чэнджэшхэр хуагъэхьыну яубзыхуащ.

КъБР-м и Парламентым и пресс-ІуэхущІапІэ.

ЗэфІагъэкІахэмрэ къапэщылъхэмрэ

КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкІэ и министр Къалэбатэ Рустам хэтащ УФ-м Узыншагъэр хъумэнымкіэ и министерствэм ціыхухэм япэ медицинэ дэіэпыкъуныгъэр щыхуащіэ іуэхущіапіэхэр зыхуей хуэгъэзэнымкіэ программэр зэрагъэзащіэм теухуауэ иригъэкіуэкіа онлайн-зэlущіэм.

МЫ зэманым а программэмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и медицинэ Іуэхущіапіэ 16-м лэжьыгъэхэр щрагъэкІуэкІ. Зэгъэпэщыжыныгъэ Іуэхухэр и кІэм щынэблэгъащ Малкэ, ХьэтІохъущыкъуей къуажэхэм дэт амбулаторэхэм, Май къалэм щы з сабий поликлиникэм, Налшык дэт поликлиникэ №1-м и къудамэу Хмельницкий Б. и цІэр зезыхьэ уэрамым тетым. 2022 гъэм щІышылэ мазэм и пэш эдээм ахэр къызэ уахыжынущ.

Апхуэдэу зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр щокІуэкІ Налшык Головком и цІэр зезыхьэ и уэрамым тет сабий поликлиникэ №1-мрэ Бахъсэн район сымаджэщым и поликлиникэ къудамэу Дыгулыбгъуей къуажэм дэтымрэ я пэшхэм. Къапщтэмэ, 2021 гъэм медицинэ ІуэхущІапІэхэм щызэф агъэк ын хуей уэ зыхуагъэувыжа къалэныр мы зэманым ирихьэлізу гъэзэщіа хъуащ.

ЦІыхухэм япэ медицинэ дэІэпыкъуныгъэр щыхуащІэ Іуэхущіапіэхэр зыхуей хуэгъэзэнымкіэ программэм хохьэ ІэнатІэр зыхуэныкъуэ ІэмэпсымэхэмкІэ къызэгъэпэщыныр. Апхуэдэу мы илъэсым къриубыдэу медицинэ техникэу 100-м щійгъў къащэхуащ: рентген, эндоскопие Іэмэпсымэхэр яІэрыхьащ районхэми къалэхэми щылажьэ поликлиникэхэм. Піалъэ къыхамыгъэкіыу ціыхухэм дэіэпыкъуныгъэ щыхуащіэ Іэнатіэхэм папщіэ машинэ 25-рэ къащэ-

Урысей Федерацэм и щІыналъэхэм узыншагъэр хъумэнымкіэ щыіэ ведомствэхэм я унафэщіхэм Іуэхум зэрехъулІар къагъэлъэгъуа нэужь, видеоконференц жыпхъэм иту екіуэкі зэіущіэм щаубзыхуащ 2022 гъэм программэмкіэ зэфіагъэкіыну къалэнхэр. Абы ипкъ иткіэ, ди республикэм медицинэ ІуэхущІапІэу 9 зыхуей щыхуагъэзэнущ, поликлиникэ нэхъ инхэм я къудамит зэф агъэувэжынущ, медицинэ Іэмэпсымэу 50-м щ игъурэ автомашинэ 16-рэ къащэхунущ.

еєй ішимешесихи.

Дунейм щыхъыбархэр

щіэмрэ гуащіэмрэ пшы-

щигъэкІыжым

хьым къекІуэлІахэм ягу къы-

лэжьыгъэхэр зэблэмыун папщІэ

Ухуэныгъэм ирахьэлІэ пкъыгъуэхэр хэпщІыкІыу нэхъ лъапіэ зэрыхъуар зыхэзыщ ар я уней лъапсэ зэзыгъэпэщхэм я закъуэкъым. Ар къайхьэльэкіащ фэтэр куэду зэхэт унэхэр зыухуэ хьэры чэтыщІэхэми къэрал Іуэхущіапі эхэми.

ІЭЩІАГЪЭЛІХЭМ къызэралъытэмкіэ, къэралым щекіуэкі ухуэныгъэ псори къызэрилъэхъэнум и мызакъуэу, апхуэдэ щытыкІэр хуэхъункІэ шына-ГЪУЭЩ лъэпкъ проектхэр гъэзэшІэнми. Абы къыхэкІыу, УФ-м и Президент Путин Владимир и унафэкіэ ягъэткіиящ ухуэныгъэм щрагъэкіуэкі лэжьыгъэхэм кІэлъыплъыныр. Урысейр экономикэ кризисым къикІынымкІэ тегъэщІапІэ нэхъышхьэ ящІынухэм ящыщщ ухуэныгъэр икіи а ІэнатІэм къыщагъэсэбэпхэм я уасэхэр зэуэ зэрыдэуеям къыхэкІыу лъэпкъ проектхэми зэгъэзэхүэжыныгъэхэр халъхьэн хуей

хъуаш. Къэралым и Президентым иджыблагъэ иригъэкіуэкіа зэіущіэм щытригъэчыныхьащ ухуэныгъэм ирахьэліэ материалхэр зэпэубыда хъуныр къэбгъэхъўнкіэ Іэмал зэримыіэм.

«Мы зэманым щІэгъэхуэбжьауэ йокіуэкі кхъахэ хъуа унэхэм цІыхухэр къыщіэгъэіэпхъукіыным ехьэліа лэжьыгъэхэр икіи ахэр къэбгъэтІасхъэ хъунукъым, материалхэр лъапіэ зэрыхъуар щхьэусыгъуэ пшІыуэ. Апхуэдэуи къэралым и дэнэ щІыпіи нэхъыбэ шыхъуащ сабийхэм ща-ІуэхущІапІэу кІэлъыплъ къытпэщытщ школыщІэ- хэлъхьэныгъэшхуэ хуэзы хэр ухуэным хуэгъэза лэкъэдмыгъэжьыгъэри тІэсхъэну» жијащ Путиным икІи Правительсткъалэн щищІащ, зыпэмыплъа гугъуехьхэр къыкъуэкІмэ, абыхэм хэкІыпІэ яхуэхъунухэм егупсысауэ, ахэр зэф эхыным занщІзу яужь ихьэным хуэхьэзыру щытыну.

Иджы доллар мелардым щіолъэіу

Украинэр США-м елъэ-Іуащ доллар мелард къри-

журналистхэм къажри-Іащ Украинэм хамэ къэ-щытынущ. ЩІыІэр марал Іуэхухэмкіэ и министр хуэм градуси 8 - 4, жэщым

АБЫ къызэрыхигъэщамкІэ, дызыхуэкІуэ илъэсым Америкэм и бюджетым къыхэкІыу доллар мелуан къыхуиутІыпщынущ Украинэм, абы щыщу доллар мелуан 400-р къэралым и шынагъуэншагъэр гъэбыдэным трагъэкІуэдэн хуейуэ.

Ауэ дэ а дэІэпыкъуны гъэр доллар мелардым надыщІэлъэІуащ икІи ар къыдэхъулІэным дытолажьэ, - жијащ Ку-

Къэрал къулыкъущІэм къыхегъэщ США-м и къэрал департаментми, Пентагонми, США-м дунейпсо зыужьыныгъэмкІэ и агентствэми а Іуэхур Украинэм и лыкіуэхэм щыпхагъэкіыну яужь зэритыр икІи я мурадыр мыгувэу къайхъулІэну зэрыщыгугъыр.

Мы махцэхэм

Дыгъэгъазэм и 23, махуэку

♦УФ-м Экологие, технологие, атом кІэлъыплъыныгъэмкlэ и къулыкъум (Ростехнадзор) и махуэщ Урысейм и Дзэ-Хьэрш Къарухэм гъуэгуанэ кІыхь зэпызычыф я авиацэм и махуэщ

♦ 1905 гъэм Тэрч областым зауэ щытыкІэ щагъэувауэ

◆ 1947 гъэм СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым унафэ ищіащ ИлъэсыщІэр къыщихьэ шІышылэм и 1-р гъэ къэс гъэлъэпІэным мылэжьэгъуэ махуэу гъэу-

выным теухуауэ. **♦ 1905 гъ́эм** къалъхуащ Иорданием щыщ дохутыр, дипломат, адыгэ лъэпяхуэхэм я бжыгъэр. Иджы къым и блэкlар джыным щІа, тхылъ зыбжанэ къыдэ-Хьэбжокъуэ зыгъэкІа Шэукэт.

+ 1952 гъэм къалъхуащ Адыгэ Республикэм щіыхь зиіэ и журналист Жьакіэмыкъуэ Іэминат. **◆1960́ гъэм** къалъхуащ тхыдэ щІэныгъэхэм я док-

тор, АКъУ-м и профессор Азэщокъуэ Геннадий.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сай-

ДэІэбеи ет, еІэбыхи къашэ.

Мэкъумэш щІэныгъэми и щІэгъэкъуэн нэс

Псыхэм, мэзхэм, губгъуэхэм, бгыинагъ-ціыкіуагъ и лъэныкъуэкіэ я зэхэлъыкіэр. Щіы Хъурейм и гравитацие губгъуэр, е нэгъуэщІу жытІэмэ, и зыщіэзышэ къарум и къэухьыр щіыахэр псори картэрэ плану тхылъымпІэм зэрытрагъэзагъэ Іэмалхэр зэраубзыхумрэ ехьэліа щіэныгъэхэм языхэзщ геодезиемрэ картографиемрэ.

ЗИ ГУГЪУ тщІы унэтІыныгъэхэу математикэмрэ физикэмрэ лъабжьэ зыхуэхъуахэр япыщІащ геологиеми, географиеми, геоботаникэми, гъавэ щІэкІэмрэ ар здытрасэ щІыгум кІэлъыплъынымкІэ ІэщІагъэхэми.

НэгъуэщІу жыпІэмэ, геодезиер къыщыбгъэсэбэп мэхъу мэкъумэш хозяйствэм, геофизикэм, астрономием, щІы Іыхьэхэр гуэшынымрэ псы щІэгъэлъадэмрэ пыщіа іэщіагъэхэм, нэгъуэщіхэ-

Картографием и къалэн нэхъыщхьэхэм ящыщ зыщ ЩІы Хъурейм и зы дэтхэнэ къуапэри ІупщІрэ нахуэу къыщыгъэлъэгъуэжа картэ зэмылІэужьыгъуэхэр зэхэгъэувэныр.

Пасэрей зэманым дунейм тета лъэпкъыжьхэми къагъэсэбэпу щытащ шІы шхьэфэм и зыгъэзэкІэр къэзыгъэлъагъуэ нагъыщэхэмрэ гъуэгугъэнахуэ папщі з зэхаухуанэ сурэтхэмрэ. Жыгым, мывэм, фэм тращІыхьа тхыпхъэщІыпхъэхэм ущыщакіуэ, укъыщыувыіэ, нэху укъыщекі хъу щіыпіэхэр апхуэдизу гъэхуарэ Іэзагъэ ин хэлъу щагъэнэlуати, ахэр ноби зылъагъухэм телъыджэ ящохъу.

Мэзкуу пщыгъуэм и зыужьыгъуэм зыІэригъэхьа щІыналъэхэр къыщыгъэлъэгъуэжа картэр япэ дыдэу дунейм къыщытехьар 1497 гъэращ. Мыдрейуэ, геодезие щІэныгъэм ухэзыгъэгъуазэ тхылъ ди къэралым япэў къыщыдэкіар Грозный Иван и тетыгъуэрщ (1530 - 1584

Урысейр дунейм къызэрыщыунэхурэ и къуэладжэхэм, нэгъуэщіхэми гъунапкъэхэм зэрызригъэубгъуным сытым щыгъуи яужь итащ. Псом хуэмыдэжу, ар абы нэхъ къыщехъулІар XVI -XVII ліэщіыгъуэхэращ. Мэзкуў пщыгъуэу тхыдэм къыхыхьа къэралыгъуэщІэм, піэ-шіыпіэкіэрэ къызэрыщыкіуэмрэ илъэс щэ ныкъуэм къриубыдэу, КъуэкІыпіэ лъэныкъуэмкіэ щіыналъэшхуэхэр щызы Гэригъэхьащ. Зек Гуэл Гхэмрэ зауэшыхэмрэ къахута щІыпІэщІэхэр къызэрагъэлъагъуэ тхыпхъэщ ыпхъэхэр апхуэдизу щІэщыгъуэти, Европэм щыпсэу географхэм, картографхэм, этнографхэм, тхыдэджхэм алъандэрэ къагъэсэбэпа картэхэм зэхъуэкІыныгъэшхуэхэр халъхьэжын хуей хъуат.

«Картэр дзэм и щІэплъыпІэщ» псэлъафэр Петр Езанэм и зэманыращ дунейм къыщытехьауэ къалъытэр. Къэралыгъуэшхуэм щІыгуу иІыгъыр тхылъымпІэм къыщыгъэлъэгъуэным хуэунэтІа япэ лэжьыгъэр Урысейм 1720 гъэм щыщІэдзауэ 1744 гъэ пщІондэ щрагъэкІуэкІащ. Ауэ, ди къэралым геодезие-картографие щІэныгъэм нэгъэсауэ къулыкъу къыщыхащІыкІар куэдкІэ нэхъ гувауэщ: 1919 гъэм, Ленин Владимир и жэрдэмкіэ, геодезие Іуэхущіапіэ нэхъыщхьэ къыщызэгъэпэщыным хуэунэтІауэ РСФСР-м и ЦІыхубэ Комиссархэм я Советым унафэ къищта иужькІэщ

2008 гъэм Геодезиемрэ картографиемкІэ федеральнэ агентствэр УФ-м Экономикэ зыужьыныгъэмкІэ и министерствэм иратыжащ. 2009 илъэсым, гъатхэпэм и 1-м къыщегъэжьауэ, зи гугъу тщІы агентствэм и къалэнхэр къэралым Регистрацэмкіэ, кадастрымрэ картографиемкІэ и федеральнэ къулыкъум и пщэ далъхьэжащ.

Картографхэмрэ геодезистхэмрэ лІэщІыгъуэкІэрэ зэфІаха лэжьыгъэм и фІыгъэкІэ нобэ, гугъуи дыдемыхьу, ди пІи димыкІыу, дызыхуей щІыгур зыхуэдэм щыгъуазэ зыхуэтщІыфынущ.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

КъБР-100 ТхылъыщІэ

Экономикэ

Политикэ

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

Муслъымэн щІалэгъуалэм я щыхьэр

щхьэ Къэзан 2022 гъэм гъэрщ (ОИС). Урысейр а гъэхьэзыр Іуэхухэм ящыщщ ислъам дунейм и щалэ- зэгухьэныгъэм хэткъым, гъуалэм я къалащхьэу ауэ ислъам диныр дахэу щащ. Нэхъ тэмэму жыпіэ- ми пщіэ щыхуащі, лъэпкъ нумэ, абы папщІэ зэпеуахэм ефіэкіауэ аращ. И къалэм ар сыткіи хуэфахьэрхуэрэгъуу щытахэщ щэу жеlэ ОИС-м и щlалэ- лъам кином лъэпкъхэм зэ-Фес (Мароккэ). Истамбыл гъуалэ зэхыхьэм и прези-(Тырку), Дохэ (Катар) къа- дент Таха Айхан. Абы къылэхэр. Къапщтэмэ, Истам- хигъэщащ ОИС-м и щІабылрэ Дохэрэ мы къалэныр ипэlуэкlэ ягъэзэщауэ Іуэхум хуэхьэзырт, ауэ къэпщытакІуэхэм Къэзан трагъэкІуащ.

Мы Іуэхур къызэзыгъэ- туризмэм теухуа зэхыпэщыр Ислъам зэдэлэ- хьэхэр иригъэкіуэкіыну.

къыхуагъэфэ- щызэрахьэ, нэгъуэщ динкуэд зэгурыГуэу щыпсэу лэгъуалэ къалащхьэ статусым Къэзан Іэмал къызэрыритыр ІуэрыІуатэм,

щІэныгъэ-техникэ Іуэху-

хэм, динхэм, литературэм,

Тэтэрстаным и къала- жьэныгъэмкІэ зэгухьэны- Яубзыхуагъэххэу зызыхуа-ІэрыщІ акъылым зэрызиужьым теухуауэ щІэныгъэлІ ныбжьыщІэхэм къыхузэрагъэпэщыну зэlущlэр, ОИС-м и щалэгъуалэ дипломатхэм я зэхыхьэр, исдай я фестивалыр.

Урысей МИД-м и лэжьакІуэ Колпаков Константин зэрыжиІэмкІэ, ди къэралымрэ ОИС-мрэ зэрызэдэлажьэм зеубгъу, апхуэмыдэнкій Іэмал иіэкъым, УФ-м муслъымэну мелуан 20-м щ игъу зэрыщыпсэум тепшІыхьмэ.

Зэрысымэджам пэкіцэ ахъшэр ешіанэгъэ зэратынц щіыкіэр

«больничный лист» жыхуаіэр зэрат щіыкіэм.

АР ТХЫЛЪЫМПІЭУ щыІэжынукъым - электроннэм ти 100 иратынущ илъэсий хуагъакіуэ. Зэрытщіэщи, мынэхъ мащіэ лэжьам. цІыху сымаджэм зэрымылэжьам техуэр къезытыр 8 стаж зиГэхэм. Абы нэхърэ ФСС-раш (Фонд социаль- нэхъ маш эм - ику иту къиного страхования). Иджыри лэжьым и процент 60-р. къыздэсым хабзэу щытащ Фокlадэм и 1-м щыщІэдзасымаджэ хъуар и лэжьапІэм псальэў и Іуэху зытетыр яжриІэныр. Илъэсыщіэм щыщіэдзауэ ар іэмалыншэжкъым, унэм къебджа дохутырыр щылажьэ е адэм. поликлиникэм а махуэ дыдэм хъыбарыр Іэригъэхьэ- гъэтэнут сабий зэригъуэтам нущ ФСС-м. Иужьрейм -

ціыхур зэпха Іуэхущіапіэм. Дызытехьэ гъэм и япэ маращ ціыхум теухуауэ зы- лъым тещіыхьауэ.

хуеинкІэ хъуну тхылъхэр зэхуэзыхьэсынур, щылажьэ ІуэхущІапіэм е Пенсэ фондым щыщІэупщІэу.

Сымаджэм зы махуэм техуэу къратынуми зехъуэж. ЕтІанэгъэ шышІэдзауэ зы махуэм нэхъыбэ дыдэу хуагъэзэнур сом 2572-рэ кІэ-2022 гъэм зихъуэжынущ піейкі э 60-рэще сом мин 80 зы мазэм. ЦІыхум иратынур зыхуэдизыр иужьрей илъэситIым ику иту иIа улахуэм елъытащ. Процен-Процент 80 ират илъэси 5 уэ «больничнэм» я нэхъыбэу техуэр (и лэжьапщІэм теухуауэ) хуагъэув илъэсий ныбжьым нэмыса сабий сымаджэм бгъэдэса анэм

Бзылъхугъэхэм гу лъедтеухуауэ ахъшэ къратын папщіэ япэм лъэіу тхылъ итхыу щытамэ, иджы абы зэрыхуэм щыщіэдзауэ лэжьапіэ хуэмеижыр. Илъэсыщіэм псори хэтын хуейщ ФСС-м щегъэжьауэ ФСС-м бзылъдокументхэр электроннэу хугъэм ахъшэ иритынущ зегъэкІуэнымкІэ и сис-медицинэ ІуэхущІапІэм темэм. Дяпэкіэ мы фонд- къйкіыу къыіэрыхьа тхы-

Къалэм дэІэпыкъунущ

Къытпэщылъ илъэситІым къриубыдэу Беслъэн къалэм сом меларди 3,6-рэ къратынущ жьы хъуа социальнэ Іуэхущіапіэхэр къагъэщіэрэщіэжыным, щіэ яухуэным трагъэк уэдэну.

КЪАЛЭ унафэщІхэм я мурадщ «Пищевик» стадионыр, Сабий творчествэмкІэ унэр зыхуей хуагъэзэну, зы еджапіэщіэ яухуэну, псы зрикіуэ бжьамийхэр яхъуэжыну.

2004 гъэм еджапіэм теуа щіэпхъаджащіэхэм я зэранкІэ гузэвэгъуэшхуэ зыгъэва къалэдэсхэм я жэрдэмкІэ кърагъэжьащ а Гуэхум хэкГуэдахэм я фэеплъ яухуэну. Урысейм и Правителъствэм а ухуэныгъэм къыхилъхьащ сом мелуан 75-рэ. УФ-м и Президентым и унафэкІэ зэф ахын хуейуэ ипэ уэк э ягъэбелджылам хохьэ псэукіэр, экономикэр езыгъэфіэкіуэн Іуэхущіапіэ 64-рэ. Ауэ ахъшэ къызэрырамытым къыхэкіыу Іуэхухэр яублэфакъым. Гъуэгухэр зэрыщытт, гузэвэгъуэм фэбжь къыхэзыха цІыхухэм медицинэ хуэІухуэщІэ ягъуэтыртэкъым. Къызэрабжамкіэ, 2025 гъэ пщіондэ ящіэну къапэщылъым сом мелуан 800 ихьынущ. Зи гугъу тщІа сом 75-р абы и зы Іыхьэў аращ.

Сабийхэм сыт я лажьэт?

Балигъхэм я зэранкіэ сабийхэр зэхэзедзэну къыщынэкіэ гущіыхьэ пщымыхъункіэ іэмал иіэкъым. Зы ціыху ціэрыіуэ гуэрым жиіам тіэкіу дэщіызгъунщи, сабийр гужьеигъуэ хэбгъэхуэныр, игу хэщІу щІэгъын къыщыб-гъэщІыныр зэрыпхуэгъэзэхуэн мы дунейм теткъым, ар политикэм, диным е сыт хуэдэ нэгъуэщ Іуэхуу щрети. И гугъу дывмыгъэщіыххэ зи щхьэм и унафэ зымыщіыжыф, мы дунейр зэрыхъур и адэмрэ и анэмрэу къызыщыхъу сабийр зауэм хэкіўэдэным. Псэун щіэзыдза къудейм й гъащіэр къыіэщіэпхыныр щіэпхъаджагъэм я нэхъ хьэлъэу къэлъытапхъэщ.

ЗАУЭМ, псыдзэм, мафІэм зыщадзей псэ зыІутым. Ди жагъуэ зэрыхъунщи, ар къызыфІэмыІуэхуу Сирием кІуа щІалэгъуалэм я быныр бэлыхь хадзащ. Нобэми къызэщ акъуэж зауэм хэкүүэдахэм е тутнакъэщым ирадзахэм я сабийхэр. Зауэм зи щхьэр хэзыхахэм папщ Э Сирием къыщызэразауэм зи щхьэр хэзыхахэм папщіэ сирием кьыщызэра гьэпэща лагерхэм къыщальыхъуэжурэ Урысейм къашэжагьэххэщ сабий 341-рэ, зы илъэсым къыщыщіэдзауэ 17-м нэс я ныбжьу. «Иджыри сабии 140-рэ къэтшэжын хуейш, ауэ лагерхэм я унафэщІхэм щхьэусыгъуэ гуэрхэр къагупсысурэ Іуэхур кІыхьліыхь ящІ,- жеіэ Сабийхэм я хуитыныгъэхэмкіэ уполномочнэу щыта, иджы УФ-м и Къэрал Думэм и Унафэщіым и къуэдзэ Кузнецовэ Аннэ. Икіи къыхегъэщ, Урысейм мы лэжьыгъэр зэтриублэфами, сабийхэр къыздраша е и адэ-анэр зыщыщ къэралым ирагъэшэжыным гугъуехь куэд зэрыпыщіар, псоми тегъэщіапіэ ящіыфын хабээ къэралхэм зэгухьэу къащтэн зэрыхуейр. Псалъэм папщІэ, Къэзахъстаным, Таджикистаным, Узбекистаным мы Іуэхур нэхъ ягъэкІуэтэф, ауэ къэрал 50-м нэсым а лэжьыгъэр къазэрыпэщылъыр къэплъытэмэ, зы хабзэм тету узэдэлэжьэнырш къэнэжыр.

Кузнецовэм зэрыжи эмк э, Сирием и президентым и щхьэгъусэм зыщыхуигъэзаи къэхъуащ лагерхэм кърашыжа сабийхэм я тхылъхэр зэф ыхьэхүк ахэр Дамаск щылажьэ приютхэм щаlыгъыну елъэlуу (лагерым къибнэнкlэ lэмал иІэтэкъыми).

Аннэ къи уэтэж хъыбархэр зым нэхърэ адрейр нэхъ гущівхьэщ. Абы и гугъу ещі и анэм и гъусэу тутнакъым ис сабийм. Бзылъхугъэм сабий зыбжанэ и іэт. Бомбэ кърадзыхам уІэгъэ ищІа ціыхубзыр и сабийхэри и гъусэу сымаджэщым яшащ. Зы махуэ гуэрым ар сымаджэщым зыгуэрхэр къищэхуну къыщІэкІауэ хабзэхъумэхэм яубыдри, и сабийри и гъусэу хьэпсэм яшащ. Адрейхэр сымаджэщым къызэрыщІэнар яжриlами, зыри къикlакъым. «Ар дэ къыщыдгъуэтам илъэсым щІигъуат зэрытутнакърэ, и бынхэм я хъыбари ищІэртэкъым. Дэ къыддэлажьэм къыджиІащ а сабийхэр Аль-Холь лагерым зэрыщилъэгъуар. Абы докlуэри, сабийхэр и анэм къыхудошэ. Къэlуэтэжыгъуейщ ди нэгум щlэкlа теплъэгъуэр»,- игу къегъэкlыж Кузнецовэм. И гугъу ещlыж лъэјукіэ зыкъыхуэзыгъэза нэгъуэщі зы ціыхухъуми. Абы къитхырт гу лъимытэурэ террор идеологием и щхьэгъусэ уэндэгъур зэрыдихьэхар, илъэс зи ныбжь хъыджэбз цІыкІур къищтэу террористхэм зэрахыхьар. Иджыри зы хъыджэбз цІыкІу иІэ хъуауэ цІыхубзыр зы зэхэуэм хэкІуэдащ, и бынитІыр къыщыхутащ лагерхэм ящыщ зым. Къыхуашэжыну жаlэу къагъапціэурэ адэм зыбжанэрэ ахъшэ Іахащ, ауэ абы и піщащэ

ціыкіуитіыр іэрызыгъэхьэжар Кузнецовэм и лэжьэгъухэрщ. Къашэжхэм къахокі икіэщіыпіэкіэ дохутыр зэгъэплъын хуеи. Псалъэм папщіэ, ерагъкіэ къызэфіагъэувэжауэ аращ зи жьэжьейр къраха щіалэ ціыкіур. Апхуэдэ гузэвэгъуэхэм хэтщ сабиигъуэ зимы а ныбжы ш Тэхэр.

Зауэм зеиншэ ищ Гар щымащ Гэкъым езы Сириеми. Абыхэм ящыщу 14-рэ егъэджакіуитірэ мазищкіэ щеджэну къэкіуащ Ивановэ дэт «Интердом» еджапіэ-зыгъэпсэхупіэм.

Апхуэдэщ дунейр - зыгуэрхэм зэхатхъуэ, нэгъуэщІхэм зэхахыж. А ІуэхугъуитІым яку дэкІуадэр бжыгъэу тхыдэм хожэбзэж, дунейр зытрагъзункныф а цныху къэс я ныхылыхэм гъащІэ удын хьэлъэу а гуауэр къахуонэри. Дыздынэсауэ жыуэтІэ цивилизацэм зауэм теухуауэ зыкІи зихъуэжакъым Дапщэщи хуэдэу ар гущІэгъуншэщ, цІыхум хуумыгъэфэщэн хьэкІэкхъуэкІагъ щигъэлъагъуэщ. Зы зауи иухакъым зэпэувахэр зэпсэлъэн, зэгурыlуэн хуей мыхъуу. Ар нэхъапэlуэкlэ щіамыщіэм шхьэусыгъуэу иіэм шхьэхуещагъэр йобэкі, а щхьэхуещагъэр къэзыгъэувыІэн къару иджыри щыІэкъыми

«Дыщэ чэщанэ»

ебланэу щекіуэкіащ «Дыщэ чэщанэ» матографистхэм я союзым и саугъэтыр дунейпсо кинофорумыр. А зэпеуэм хуагъэфэщащ Осипов Андрей триха щагъэлъэгъуащ къэрал 30-м къраша «Великая Азия против самозваных ариев» филъм 50.

ЖЮРИМРЭ фестивалым хэтахэмрэ зэрыжаlащи, мыпхуэдэ зэхыхьэм мыхьэнэшхуэ иІэщ Кавказ Ищхъэрэм, Урысей псом мамырыгъэр, цІыхугъэр, дахагъэр щыхъумэным теухуауэ.

Фестивалым хьэщІзу кърагъэблэгъахэм къыхагъэщащ ингушхэм я хабзэхэр зэрыдахэр, ерыскъыкІэ зэрыжумартхэр, бысымхэм я дуней тетыкІэм, зэхущытыкІэм Урысейми нэгъуэщІ къэралхэми щыпсэухэр щыгъэгъуэзэн зэрыхуейр.

Зэпеуэм и саугъэт нэхъыщхьэр Іэрыхьащ Екатеринбург щыщ режиссёр Негашев Георгий «Россия - феникс?» зыфІища и фильмым. Кавказ Ищхъэрэм щащІа фильмхэм я нэхъыф у къалъытащ Гулуев Вячеслав и «Почтовый марафон»-р.Осе-

Ингушым и къалащхьэ Магас иджы тие Ищхъэрэ - Аланием щыщщ ар.Кине-

фильмым. Актрисэ нэхъыфІым и саугъэтыр зылъысар Австрием щыщ Гаффрон Луизэ Селинщ («Уроки фарси» фильмым щигъэзэщ а ролым щхьэк іэ). Актёрхэм я нэхъыфІу къалъытащ «Тыгын Бархан» якут фильмым роль нэхъыщхьэр щызыгъэзэщІа Ньургун Бэчиген.

Фестивалыр щызэхуащІыж махуэм ягъэлъэгъуащ документалист Микеладзе Вахтанг триха «Славные сыны Кавказа» фильмыр. Ар теухуащ ингуш къызэрыгуэкі Хашиев Амир зауэ щекіуэкі Шэшэным уни-лъапси ямыІэжу, я ціыхухъури ящхьэщымытыжу, екіуэліапіэншэу къина унагъуэр зришалізу сыт и лъэныкъуэкІи зэрыдэІэпыкъуам. Езы Амир зэрыжи!эщи, дэхуэхам зыщ!игъэкъуэныр цІыхуу зыкъэзылъытэж дэтхэнэми и къалэнщ.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ КИНОФЕСТИВАЛЬ «ЗОЛОТАЯ БАШНЯ» RATO/\OE **КНША**Ә II РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИ

«Махуэкум» и къыдэкlыгъуэр зыгъэхьэзырар ШИРДИЙ Маринэщ.

Щхьэлыкъуэ къуажэмкіэ укъикіыў Кэнжэкіэ Налшык укъыщыдыхьэкІэ, япэу укъызытехьэ уэрамхэм ящыщщ Головко . Арсений и цІэр зезыхьэр. Къалащхьэм и уэрам нэхъ инхэм хабжэ ар, и зыу-жьыныгъэкІи зэІузэпэщыныгъэкіи хуокіуэпс зи ціэр зэрихьэ ліыхъужьым.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрыр зэрыгушхуэ и лІыхъужьхэм ящыщ Головко Арсений 1906 гъэм и дыгъэгъазэм Прохладнэ къалэм къыщалъхуащ. КъулыкъущІэ унагъуэм къыщыхъуа щІалэм Фрунзе Михаил и ціэр зезыхьэ Дзэ-тенджыз еджапіэр къиухащ. Къыхиха ІэщІагъэм нэхъри хэзэгъэн папшІэ, еджэным щыпищащ курс щхьэхуэхэм, къыкіэлъыкіуэу - Дзэ-Тен-джыз академием. Головко къулыкъур щрихьэкІащ тенджыз ФІыцІэ, Каспий, Балтикэ, хы Хуэм, Ищхъэрэ флотхэм. Дзэ-тенджыз базэм и унафэщІым и къуэдзэр хэтащ Испанием щекІуэкІа лъэпкъ-революцэ зауэм. 1938 - 1939 гъэхэм Головко Арсений Каспий, Амур дзэ флотилиехэм я унафэщІу щытащ. 1940 гъэм щІидзэри, 1946 гъэ пщІондэ Ищхъэрэ флотым и Іэтащхьэ къулыкъум пэрытащ. Хэку зауэшхуэм щыщІидза 1941 гъэм и мэкъуауэгъуэм ди лъахэгъур контр-адмиралт.

Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэм бийм ерыщу пэщІэтащ Головко зи унафэщ1 Ищхъэрэ флотыр. Мурманск къебгъэрыкlуэ фа-шистхэм япэуващ, Баренц тенджыз Іуфэр яхъумащ. Ахэр я щІэгъэкъуэну щытащ Заполярьер, Печенег областымрэ Норвегие Ищхъэрэмрэ бийм къаlэщlэзыгъэкІыжа 14-нэ армэм и дзэхэм. Абыхэм яхъумащ совет тенджыз зэпыщІэныкоммуникацэхэр къызэрагъэпэщащ, ауэ щыхъукІэ, бийм и апхуэдэ Іэмалхэр зэтракъутащ.

1944 гъэм Головко Арсений флотым и адмирал цІэр къыфІащащ. Абы къыорденуи апхуэдиз, Ушако- тенджыз флотым и уна-

Дзэзешэ ціэрыіцэ

вым и орденым и 1-нэ нагъыщэу 2, Нахимовым и орденым и 1-нэ нагъыщэр, Вагъуэ Плъыжь ордену 2, медалхэр, Югославиемрэ Норвегиемрэ я къэрал да-

мыгъэ лъапІэхэр. Зауэр иухыу 1946 гъэм ди щІыпІэм къигъэзэжа нэужь, Арсений лъэкІ къигъэнакъым мамыр гъащІэр зэфІэгъэувэжынымкІэ. Дзэтенджыз флотыр ухуэным, ар сыт хуэдэ Іуэхуми хуэхьэзыру щытыным, офицер кадрхэр гъэсэнымрэ ахэр гъэхьэзырынымрэ хэлъхьэныгъэшхуэ хуищІащ. Абы жэуаплыныгъэ ин хэлъу къулыкъу зэхуэмыдэхэр ирихьэкІаш. Ар Тенджыз генштабым и унафэщіу, дзэ-тенджыз министрым и къуэдзэу щытащ. 1952 -

Бэракъ-1956 гъэхэм плъыжьзехьэ 4-нэ Балтикэ хуагъэфэщащ Лениным и флотым я унафэщіу, 1956 ордену 4. Бэракъ Плъыжь гъэм къыщыщіэдзауэ Дзэ-

фэщІ нэхъыщхьэм и къуэдзэу лэжьащ. СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и 4-нэ зэхуэсым и депутату щытащ.

Къэрал флотилием пщІэшхуэ щызиІэ, щІыхь лъагэ зыгъуэта цІыху телъыджэу щытащ Головко Арсений. 1962 гъэм, дунейм ехыжа нэужь, абы и цІэр фІащащ ипэкІэ «Доблестный» цІэр зезыхьа ракетэ крейсерым. Текlуэныгъэ Иныр илъэс 75рэ щрикъум ирихьэлІэу ди республикэм и къалащхьэ Налшык шагъэтІысаш Головком и цІэр зезыхьэ жыг хадэ цІыкІу. Ищхъэрэ флотым и хыдзэліхэм ящіыгъуу КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек абы щыхисауэ щы-

тащ фэеплъ жыгхэр. «Адмирал Головко» кхъухьыр, и цІэр зыфІаща Іуэхущапіэхэр, уэрамхэр и фэеплъ мыкІуэдыжщ дзэзешэ

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

ЗэрамыщІэ Заретэ и ІэдакъэщІэкІ гъуэзэджэ

Налшык дэт «Тхылъ щытрадээ пщlан- къым. Хэкlыпlэу щыlэр пычыгъуэ бжыгъэр лэжьакіуэ, Урысей артиадэм и лауреат, уэрэдус, уэрэджыlакіуэ, егъэджакіуэ Зэрамышіэ Заретэ «Лъахэ уэрэдхэр» зыфІища и уэрэдылъэр.

УЭРЭД 240-м нэс щызэхуэхьэсыжа, лъэпкъ гъуазджэм и хъугъуэфыгъуэкІэ уеджэну зыхуэфащэ тхылъщ томитхуу зызыубгъуа и лэжьыгъэр. Псалъэхэмрэ макъамэмрэ зэрызэуlуам къыдокlуэ уэрэдым и тхыдэри, ар зыгъэзэщ а уэрэджыlакlуэ къэс абы хилъхьа щlэщыгъуагъри, къызэрыщтапхъэ нотэхэри. Заретэ и тхылъым ихуауэ пхужыІэнущ адыгэ цІыхубэм и бзэри, и хабзэри, и тхыдэри, и ціыху щіыкіэри щихъума пшыналъэхэм я хъуреягъкІэ езыр-езыру зэфІэува уэрэд

«Адыгэхэм я профессиональнэ макъамэм и къежьапІэм улъыхъуэмэ, нарт эпосым хыхьэ пшынальэхэм я деж урешалІэ, - щетх Заретэ тхылъым и пэублэм. -Абыхэм нэщэнэ нэхъыщхьэу яхэлъщ лІыхъужьыгъэр, пэжыгъэр, захуагъэр, хэкур хъумэныр, ар фІыуэ лъагъуныр, залымыгъэм цІыхубэр къегъэлыныр, абы ебэныныр».

Тхылъыр зыхуей зэрыхуэзар къыбгурыІуэнкІэ ирикъунущ абы музыкэмкІэ ХьэІупэ ДжэбраІил, художественнэ Іэзагъ и лъэныкъуэкІэ - ТІымыжь Хьэмыщэ сымэ редактор зэрахуэхъуам.

Зэрамыщіэ Заретэ лъэпкъым хуилэжьа Іvэхvр Шортэн Аскэрбий, КъардэнгъущІ Зырамыку, Нало Заур, Гъут Іэдэм сымэ я лэжьыгъэм пэпщІыну зэрыхуэфащэр уигу къигъэкІыу, ТІымыжь Хьэмыщэ тхылъым хуищіа пэублэм къыщыхегъэщ абы щізуэ Іўэхум къыхилъхьар. Ар кіахэбзэкіэ фіэкіа ямыщІэж уэрэдхэр къэбэрдей бзэ къудамэм къызэрыригъэзэгъарщ: «А зы псалъэ дыдэр адыгейхэмрэ къэбэрдейхэмрэ къызэрапсэлъыр щызэтемыхуэ куэдрэ къохъу, - етх Хьэмыщэ. - Ауэ уэрэдым щіэт макъамэр къэпсэлъыкІэм икъутэ хъуну-

Зэхүэзыхьэсыжар. къыдэкІыным хуэзыгъэхьэзырар зэрамышіэ зэретэш

иджыблагъэ къыщыдэкlащ къэгъэнауэ псалъэр нэгъуэщlкlэ зэ-КъБР-м щэнхабзэмкіэ щіыхь зиіэ и хъуэкіынырщ, абы щыгъуэми и мыхьэнэр хъумауэ е зы едзыгъуэм хэт псалъэхэр зэблэгъэувыкІынырщ, рифмэми ритмэми уемыlусэу... А псори зэригъэзахуэурэ къэбэрдей псэлъэкlэкlэ кlахэ уэрэдхэр зэридзэкІри, дахэу нотэми иригъэзэгъэжащ Заретэ. Арати, тхылъымпІэ Іэрамэр тіу хъуащ, икіэм-икіэжым ахэр томитху тхылъышхуэу зэхэувэжащ».

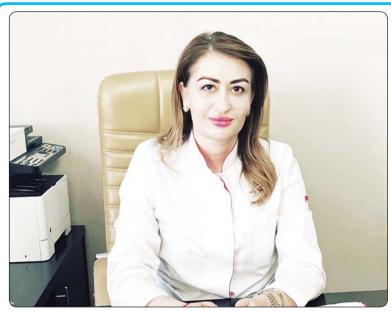
Тхылъым и псалъащхьэхэми къыбгурагъаlуэ абы лэжьыгъэшхуэ зэрытекlуэдар, хьэдзэ зырызу къызэращыпар. Мис, псалъэм папщіэ, етіуанэ томым узыщрихьэліэ Іыхьэхэр: «Юрэ хуауса уэрэдхэр», «Зы макъамэм тету уэрэдибл», «Бэрэгъун Владимир игъэзэщ а нысашэ, гуф эгъуэ уэрэдхэр», «Сосмакъ Валентинэ игъэзэщІа лъэпкъ уэрэдхэмрэ дзапэ уэрэдхэмрэ» «ПащІэ Ленэ игъэзэщІа, зэхуихьэсыжа уэрэдхэр», къинэмыщІхэр. Газетеджэм къыгурыІуауэ къыщІэкІынщ Заретэ и уэрэдылъэм, псалъэшхуэжыІэ умыхъуу, адыгэ уэрэдым и щІэнгъуазэкІэ уеджэну зэрыхуэфащэр. Тхыдэ дэфтэрхэм къакІэрымыхуу, пшыналъэхэм къызэщІакъуэж лъэпкъым лъэхъэнэ къэс хуиla еплъыкіэр, псэукіэр, гупсысэкіэр. ЩіыпіэщІыпІэкІэ щыпсэу адыгэхэм нарт хъыбархэм щхьэж и къэпсэлъыкіэкіэ щіэ гуэр къызэрыдищ1ыгъум ещхьу, Зэрамыщ1э Заретэ и уэрэдылъэм адыгэм узэщІыныгъэ щигъуэта лъэныкъуэ псоми уэрэдым и нэкІэ уІуегъаплъэ. Пэжщ, абы нэфІ-ней тіэкіу хэмылъынкіэ іэмал иіэкъым, уэрэдусри ціыхущ, зэрыжаізу. Итіани, апхуэдэурэщ зызэрацІыхужыр, зызэрахъумэжыр, ягу зэрызрагъэгъуэтыжыр. Апхуэдэ жэуаплыныгъэ нэгъэсакіэ зэщіэкъуэжауэ уи блэкІам и фэеплъхэр уиІэныр зы насыпщи, ар зыхузыфІэкІар зи къару илъыгъуэ, ІэщІагъэм хуэІэижь тэрч бзылъхугъэ зэкlэлъыкlуэу зэрыщытыр насып тІуащІэщ. Къытхуэмыгъэсу дыпоплъэ Заретэ и уэрэдылъэм и адрей Іыхьэхэр къыщыдэкіынум.

ЧЭРИМ Марианнэ

ЗэвгъэцІыху

ФильмыщІэ

ЗэфІэкІ лъагэхэр зиІэ бзылъхугъэ

зэрылъагэми и Ізнатіэм ехъуліз- дат диссертацэр пхигъэкіащ. ныгъэ зэрыщијэми шэч хэлъыжгъзужьыным.

щіэхъуэпсахэм ящыщкъым Зитэ, гъэ уэндэгъухэм щакіэлъыплъ и межурналист ІэщІагъэрт пщащэм и дицинэ ІуэхущІапІэхэм я лэжьыгъэм гум щигъафІэр. ИкІи тыншуи къехъулІэфынут. 10-нэ классым щІэ- щІэныгъэ къэхутэныгъэхэм адэкІи зы цІыхубзи зэримылІыкІар. республикэ олимпиадэм текІуэны- иужь ихьэнущ доктор диссертацэр дэмыкІами, Щомахуэр зэрыгушхуэн гъэр къыщихьри, КъБКъУ-м и фи- гъэхьэзырыным. лологие къудамэм экзаменыншэу щІэтІысхьэну Іэмал хъарзынэ иІат, фІэкІ ауэ Щомахуэр адэм и чэнджэщым щІэдэІури, медицинэр къыхихыжат. Еджэным тыншу хэзагъэ пщащэр а Іуэхур зэгъэхъулІэнми гугъу къудамэм.

Медицинэм и унэтГыныгъэхэм Медицинэ сщІат интернатурэми аспирантурэми си щІэныгъэм щыхэзгъэхъуэдохутыр ІэщІагъэр зэрызригъэгъуэтам щыхьэт техъуэ дипломыр къыІэрыхьэжа нэужь, ар занщІзу кіуэр къыщыжраіам, Щомахуэр тіэ- унэтіыныгъэм зэрызедгьэужьыным щІэтІысхьэжащ КъБР-м Узынша-

ІэщІагьэлІ нэс, къызэгьэпэща- и Перинатальнэ центрым и интер- сыхьар, махуэ къэскІэ Налшыкрэ кіуэ Іэзэ, унафэщі гумызагъэ... натурэм, иужькіэ и щіэныгъэм щы- Прохладнэрэ зэпызыщіэ гъуэгум уте-А псори зэхуэдэу фіыуэ зэхъуліэ хигъэхъуащ Ростов къалэм дэт къэкуэд шыlэу къышlэкlынкъым. Ауэ рал медицинэ центрым и аспиран- къышащlам зэрыпэлъэшынум абы апхуэдэу щыт ціыхум и зэфіэкіыр турэм икіи ехъуліэныгъэкіэ и канди-

Тэмэму екіуэкі уэндэгъугъэм зы- тегушхуауэ лэжьыгъэм пэрыхьащ. къым. Абы и щапхъэщ Прохладнэ къызэридзэкіыу нэхъ хьэлъэ зэрырайон сымаджэщым и дохутыр нэ- хъум пыща гугъуехьхэр къэхутэным**хъыщхьэ Щомахуэ Зитэ. Мы Іуэху-** кlэ, абы и хэкІыпІэр къэгъуэ-**щіапіэр къызэрызэрагъэпэщрэ** тынымкіэ Щомахуэм и кандиабы и дохутыр нэхъыщхьэу лэжьа- дат лэжьыгъэр медицинэм хуащ а хэм яхэтакъым ныбжькіз Щома- хэлъхьэныгъэфіхэм ящыщ зыт. Ресхуэм нэхърэ нэхъ щіалэ. Апхуэдэу публикэ перинатальнэ центрым аку**щытми**, а бзылъхугъэм хузэфlэкlащ шер-гинекологыу зэрыщыlа илъэипэ ита нэхъыжьхэм ирахьэжьа сиплым къриубыдэу ар жыджэру Ічэхур иригъэфіэкіуэн икіи адэкіи хэтащ клиникэ къэхутэныгъэхэм, хущіокъу сымаджэщым иджырей щытыкіэ хьэлъэм къихута бзылъхумардэхэр и лъабжьэу зэрызри- гъэ куэдми сэбэп яхуэхъуфащ. Що- зыпкърыт бзылъхугъэ уэндэгъухэм махуэм и диссертацэм къыщи- щеГэзэ къудамэ щхьэхуи ягъэхьэзыгъэлъэгъуа еплъыкіэхэр Дон Іуфэ Іус ращ. Къыхэгъэщыпхъэщ блэкіа ДОХУТЫР хъуным зэрыцІыкІурэ Ростов, Налшык къалэхэм бзылъхукъыщагъэсэбэп. Зитэ и мурадщ и хъуар, 2018 гъэ лъандэрэ лъхугъэм урысыбзэмрэ литературэмкІэ пищэну: пандемиер зэриухыу ар

Зыпэрыхьэ сыт хуэдэ Іуэхуми зэхуэм. Пщэрылъ къыпщащІым жэуаплыныгъэ пхэлъу убгъэдыхьэн ліэныгъэхэмкіэ зызгъэщіагъуэу сыпзэрыхуейр хьэл нэхъыщхьэу зиlэ сэлъэныр къезгъэзэгъыркъым. Унабзылъхугъэр нэгъуэщІуи щытыфынудехьакъым. Альтуд дэт курыт шко- къым. Абы къызэрилъытэмкіэ, къа- пхъэхэр щыіэщ. Ауэ ди гупыр лыр дыщэ медалкІэ къиухри, ар лэн пхуэхъуар пхуэмыгъэзэщІэнумэ, дызэрыгушхуэ зы Іуэхугъуэ къыхэзщіэтіысхьащ КъБКъУ-м и медицинэ Іуэхум зыщіеппщытыни щыіэкъым. гъэщыну сыхуейт. Ди сымаджэщым Апхуэдэу илъэс куэдкІэ ар щытащ хэтщ лъынтхуэ узыфэхэр зыпкърытящыщу акушерствэмрэ гинеколо- центрым фіагъым щыкіэлъыплъ и республикэ псом апхуэдэу щы щыгиемрэ къыхихри, абыкіэ и щіэны- къудамэм и унафэщіу, КъБР-м Узын- лажьэу аращ. Абы ипкъ иткіэ, дэ гъэм нэхъ куууэ хигъэхъуэну му- шагъэр хъумэнымкіэ и министер- тхузэфіэкіащ инсульт зиіэ сымарад ищІащ. «Университетым еджэн ствэм балигъхэм медицинэ дэІэпы- джэхэм я узыншагъэр щызэфІагъэушышІэздза япэ махуухэм щегъэ- къчныгъэ ягъустынымкІэ и къудамэм вэж къудамэ шхьэхуэ къызэіутхыну. жьауэ сэ къызгурыІуат дохутыр къу- и ТэщТагъэлТ нэхъыжьуи лэжьащ. Іуэхум ТэщТагъэлТхэр хуэдгъэхьэзыдей мыхъуу, къэхутэныгъэ лэжьыгъэ- А ІэнатІэхэр егугъуу зэрызэрихьар ращ, дызыхуеину Іэмэпсымэхэр хэри езгъэкІуэкІыну сызэрыхуейр. къалъытэри, нобэ зыпэрыт къулы- къэтщэхуащ, илъэситІ хъуауэ ехъу-Абы къыхэкІыуи гугъэ быдэхэр къур дзыхь къыхуащІауэ щытащ: япэщіыкіэ сымаджэщым и дохутыр Мы зэманым, эпидемие щытыкіэр нэхъыщхьэм и къуэдзэу, иужькіэ нэхъ хьэлъэ щыхъум, піалъэкіэ ну», - жеlэ Зитэ. Зэрыжиlауи хъуащ: Іуэхущlапіэм и унафэщіу ягъэуващ.

ІуэхущІапІэ нэхъыщхьэм зэрагъа- егъэлеяуэ щхьэпагъышхуэ зиІэщ, а кІуи Іэнкун хъуат, къыпэщылъ лэгъэр хъумэнымкІэ и министерствэм жьыгъэратэкъым хэзыгъэгупсы-

тыныр, дауи, тынштэкъым. Къалэн шэч къытрихьэртэкъым икІи и щхьэгъусэмрэ езымрэ зэчэнджэщыжри,

Абы иужькіэ куэд дэмыкіыу медицинэм и лэжьакіуэхэр щытыкіэ хьэлъэм къихутащ. Дуней псом зыщызыубгъуа коронавирус узыфэ зэрыціалэ шынагъуэм абыхэм я лэжьыгъэр куэдкІэ нэхъ гугъу къащищІащ. Нэгъабэ и накъыгъэ мазэм Прохладнэ район сымаджэщым и хирургие къудамэм гъуэлъыпІэ 220-рэ щіэту госпиталь къыщызэ-Іуахащ, къищынэмыщІауэ, ковидыр илъэсым районым къалъхуагъащІэ сабийуэ щылІэжхэм я бжыгъэр процент 80-кІэ нэхъ мащІэ зэрыщы-

Ізнатізм зэрыпэрытрэ зэманышхуэ ехъулІэныгъэхэр мащІэкъым. ЗэфІагъэкlам нэхърэ къапэщылъ лэжьыкъыщегъэлъагъуэ Щома- гъэр зэрынэхъыбэр къызыгурыlуэ бзылъхугъэ Іущым жеlэ: «Си ехъуфэщІым и лэжьыгъэр къэзыпщытачэнджэщ-диагностикэ хэм щеГэээ къудамэ, къапщтэмэ, ліэныгъэ иіэу къудамэр мэлажьэ. абы и лэжьыгъэр зэпыуащ. Пэжыр Прохладнэ районым и медицинэ жыпіэмэ, ар сымаджэхэм я дежкіэ адэкІи дытелэжьэнущ»

. сен ішимешеахш

кІыу ипэІуэкІэ зытахэм.

Іэпкълъэпкъым и

Къубэ-Тэбэ къуажэм «Іэпкълъэпкъ узыншэм псэ узыншэ Іутщ» зыфіаща спорт Іуэху дахэ щыіащ. Щіыбым щрагъэкіуэкіа физкультурэ зарядкэм

кърихьэліат школхэмрэ жылэм и спорт секцэхэмрэ

КУРЫТ еджапІэм физкультурэмкІэ и егъэджакІуэ Щокъуий Мухьэмэд ныбжьыщІэхэм я Іэпкълъэпкъым

зригъэукъуэдия иужь, администрацэм щІалэгъуалэм

ядэлэжьэнымрэ спортымкіэ и къудамэм и унафэщі

Нэгъчей Амыр-Хъан ГТО дамыгъэхэр яритыжащ нор-

мативхэр къагъэлъэгъуа мардэхэм къитасэу е ефіэ-

Зэіущіэр лъэпкъ къафэ екіукіэ зэхуащіыжащ.

ЩІыуэпсым и щытыкІэр къапщытэ

Іуэхущіапіэм и къэпщытакіуэхэм щэкіуэгъуэ мазэр икіыху Кавказым и щіыналъэхэр чэзууэ къызэ-хакіухьащ икіи къыщіагъэщащ щіыуэпсыр хъумэным ехьэліа хабзэхэр къызэпызыуда ІэнатІэхэр.

АБЫХЭМ хабжащ Тырныауз къалэм и «Горвода» ІуэхущІапІэр. Жэуаплыныгъэ яхэлъу зи къалэныр зымыгъэзэщіа лэжьакіуэхэм я зэранкіэ Бахъсэн псы ежэхым хаутІыпщхьэу къыщІэкІащ сэкъат зыгъуэта бжьамийм къиж псы фІей къагъэсэбэпар. Ар сэтей къэзыщ а инспекторхэм псым и къабзагъэр икіэщіыпіэкіэ къыщапщытэм, Бахъсэн фіей куэд къуащ. Дяпэкіэ Кавказ Ищхъэрэм

Урысейм и «Росприроднадзор» хихьауэ хэлъу къыщ!эк!ащ. Ныкъуса- и «Росприроднад-зор»-м апхуэдэ уэхүщ!ап!эм и къэпщытак!уэхэм ныгъэхэр ик!эщ!ып!эк!э ягъэзэк!уэжа къэпщытэныгъэхэр щ!эх-щ!эхыурэ пэтми, ІуэхущІапІэм етхьэкъуащ сом мин 200-кІэ.

Апхуэдэ зэхуэмыхъуныгъэхэм щигъуэтащ Нарткъаvвыпlэ ли: бжьамий зэгуэчахэм къиж псы фІейр Аруаным зэманкіэ хаутІыпщхьащ. А псы ежэхыр зэрымыиныр къэплъытэмэ, ныкъусаныгъэхэр къэгъуэтыгъуей хъуну къыщІэкІынтэкъым, къалъыхъуэ закъуэмэ. Іуэхур зэхэзыгъэкІхэм псым и щапхъэр лабораторэ къэпщытэныгъэхэмкІэ щІыналъэ центрым ирагъэхьри, абы къигъэлъэгъуам ипкъ иткіэ сом мини 150-кіэ етхьэ-

Мы махуэхэм Урысей Федерацэм и щІыналъэ зыб-

спортсменхэм.

зыІэрагъэхьащ.

жьыщІэ 250-м щІигъў.

ланрэ (кг 92-рэ). Ажоев

хъуащ.

щІыналъэхэм щригъэкІуэкІынущ икІи ткІийуэ пэщІэтынущ дыкъэзыухъуреихь дунеймрэ шІыуэпсымрэ зыуціэпі іуэхущіапіэхэм. Абыхэм я зэранкІэ къабзэрэ бдзэжьейхэри хэзу къежэхыу щыта псыхэр фіейм зэщіещтэ, узыфэхэр ціыхум къахуэзыхь микробхэр щобагъуэ. Хабзэр къызэпызыудхэр зыкІи еплъыркъым экологием ирах лейми псы Іуфэхэр езыхэм я гупыжкІэ пщІэншэу илъэс къэс зыгъэкъабзэхэм я лэжьыгъэр псыхэкІуадэ зэрыхъу-ми.

ЛЪОСТЭН Музэ.

ИлъэсыщІэ теплъэ

«Экологистика» щІыналъэ операторым и лэжьакіуэхэм Илъэсыщіэм зыхуагъэхьэзыр.

ГЪЭМАХУЭ-бжьыхьэ къриубыдэу лъэхъэнэм Налшык и щІыпІэ щхьэхуэхэм щагъэсеящ хабзэм къемызэгъ пхъэнкІий идзыпІзу 80-м нэблагъэ. Хьэлъэзешэ машинэхэмкІэ зы жэщ-махуэм къриубыдэу дашар тонн минрэ ныкъуэм фІыуэ щІегъу. Ар илъэс блэкіам дашам нэхърэ хуэдитІкІэ нэхъыбэщ.

Фэтэр куэду зэхэт унэхэм ягъэбыдылІа гъущІ контейнерхэм жьы хъуа куэд яхэтт, гъэкъэбзэгъуейрэ, лъащіэ щіэлэжьык ахэм псыр ямыубыдыжу. Куэдым гу зэрылъыфтащи, дэнэкІи иджыпсту щагъэув шэрхъиплі зыщіэт пхъэнкіиилъэхэр. Ахэр бгъэІэпхъуэ мэхъу, пхъэнкІий машинэхэм зэрыдаш ирагъэлъадэри тыншу

. ЩІыщІагъ контейнерхэм я бжыгъэми зэрахузэфІэкІкІэ къыхагъахъуэ. «Экологистика»-м и лэжьакІуэхэр мыбэлэрыгъыу къабзагъэм зэрыкІэлъыплъым къищынэмыщІауэ, коммунальщикхэми ядоІэпыкъу: иужьрей мазищым зыхуей хуагъэза фэтэрхэм я бжэІупэхэм мы зэманым щыпаупщІ жыг шхьэкіэхэр зэщіакъуэри даш. АдэкІэ абыкъапоплъэ ИлъэсыщІэ махуэшхуэхэм я ужькІэ унэхэм къыщІахыж псейхэр дэшынымрэ гъэсынымрэ. Иужьрей илъэситым, хабзэ хъуауэ, абыхэм къащіэщэща яжьэр щіыгъэпшэру къалэм и удз гъэгъа хэсапІэхэмрэ жыг лъабжьэхэмрэ тракlутэ. къызэгъэпэща СыткІи «Экологистика»-м и лэжьакіуэхэм ящіэн я гъунэжщ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

ЧЫЛАР Аринэ.

жанэм бэнэкіэ хуитымкіэ зэхьэзэхуэ зэмылІэужьы-

Ислъамрэ (кг 92-рэ) ещанэ тер Вараев Адлан и фэ- далыр щызы Іэригъэхьащ. еплъ къэралпсо зэхьэзэхуэу

Урысей Федерацэм щІыхь Грознэ къалэм щекІуэкІам, зиІэ и тренер, СССР-м килограмм 55-м нэблагъэ Алимрэ (кг 71-рэ) Щоджэн щіыхь зиіэ спортым и мас- Бузд Чэрим домбеякъ ме-КЪЭХЪУН Бэч.

Дунейпсо кубокыр къехь

Финляндием и Пухтая кыр къэхьыным ехьэліакъалэм дэт «Aeronautica уэ хьэрхуэрэгъуиплым ядлексым щекіуэкіащ масрестлингымкІэ псо кубокыр къэхьыным зыіэригъэхьаш икіи ехьэліа зэхьэзэхуэрэ Щіы увыпіэр иубыдащ. Хъурейм и абсолютнэ чем- лъэпкъэгъу пщащэм къыпионатрэ. Къэрал 18-м къи- кіэлъокіуэ кіауэ абы и саугъэтхэм ным щыщ Рахмановэ Дил**щіэбэнащ спортсмен 200-м** дорэрэ УФ-м и командэ щІигъу.

УРЫСЕЙ Федерацэм ціэкіэ зэхьэзэхуэм хэ- ціыхухъухэмрэ тащ Къэбэрдей-Балъкъэ- хэмрэ я абсолютнэ дунейрым щыщ КъуэщІысокъуэ псо чемпионатым. Урысей Кристинэ. Дунейпсо кубо- Федерацэм и ціэкіэ абы

нэгузыжь комп- ригъэкіуэкіа зэіущіи 8-м шэч къызытумыхьэн Дуней- кІуэныгъэхэр шыяпэ Ди Къыргъызстакъыхэхам къыдыхэт Тихоновэ Светланэрэ.

Зэхьэзэхуэхэм я етІуакомандэ нэхъыщхьэм нэ махуэр хухэхауэ щытащ цІыхубз-

хэташ ди лъахэгъу КъуэшІысокъуэ Кристинэрэ Свердлов областым икІа Тихоновэ Светланэрэ. Япэ дыдэ зэпэщІэтыны-

гъэм Кристинэ хьэрхуэрэгъу къыщыхуэхъуащ иджырей дунейпсо чемпион Словакием щыщ Васковэ Янэ. ЗэпэщІэтыныгъэм щІысокъуэм и Іэблэм фэбжьышхуэ зэрыщигъуэтам къыхэкІкІэ къыщыхагъэщІащ. Апхуэдэу щыт пэтми, дохутырхэм узыр щіыіэкіэ абы щхьэщахри къыкІэлъыкІуэ зэІущІитІым щытекІуащ икІи цІыхубз нэхъ лъэшхэм я деж домбеякъ медалыр щызыІэригъэхьащ. Дунейпсо чемпионыгъэр аргуэру зыІэригъэхьэжащ Словакием и лыкіуэм. Къыргъызстаным щыщ Анарбековэ Айжан етІуанэщ.

Йужьрейуэ къигъэлъэгъуа зэфіэкі лъагэхэм я фіыгъэкіэ Къуэщіысокъуэ Кристинэ игъэзэщ ащ дунейпсо класс зиІэ спортым и мастерым и мардэр.

Ди лъэпкъэгъур егъасэ мас-рестлингымкІэ сей Федерацэм и командэ къыхэхам и тренер Гъубж БетІал.

ЖЫЛАСЭ Замир

Лъэпкъ ІэщІагъэхэм ятеухуауэ

MNP NCKYCCTBA

«Адыгэхэр» щэнхабзэ центрым и жэрдэмкіэ, Ставрополь крайм и Правительствэр и дэlэпыкъуэгъуу, «Мир искусства адыгов» фильмыр иджыблагъэ

ЗЫ сыхьэтым къриубыдэ фильмыр траухуащ адыгэхэр дэзыхьэх Іуэхудыщэидэм, арджэным, лъэпкъ макъамэ Іэмэпсымэхэр зэрагъэхьэзырым, цІыхухъу, бзылъхугъэ фащэхэр зэрадым, дыщэм, дыжьыным зэрелэжьым. ІэпщІэлъапщІэхэм я лэжьыгъэ къызыхуэтыншэхэр гъуазджэ лэжьыгъэ хъурт, ауэ лъэпкъ хабзэхэмрэ Іэщіагъэхэмрэ хуащ гулъытэм совет лъэхъэнэм хэпщіыкіыў щыкіэрыхуат. Блэкіа ліэщіыгъуэм и 90 гъэхэм иужькіэ абыхэм зыужьыныгъэ нэхъ ягъуэтыжащ.

Лъэпкъ гъуазджэм и тхыдэм, и къэщІэрэщіэжыныгъэм, и къэкіуэнум фильмым щытопсэлъыхь ІэпщІэльапщІэхэр, художник ціэрыіуэхэр. Апхуэдэхэщ лъэпкъ фащэхэр зыгъэхьэзыр модельер-дизайнер Сэралъп Мадинэ, художник, адыгэ арджэнхэр къэзыгъэщІэрэщІэж Мазло Руслан, Адыгэ Республикэм и цІыхубэ худождыщэкІ Еўтых Ася, адыгэ макъамэ Іэмэпсымэхэр зыгъэхьэзыр ГъукІэ Замудин, дыщэидэм хуэІэзэ Панеш Сафиет

Фильмым и сценарийр зытхари жиссёрри ТІэш Светланэщ. Операторхэр Никанов Александррэ Лаутеншлегер Артуррэщ. Макъамэ щ Зылъхьар Лаутеншлегер Ангелинэщ.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

Къэбэрдей - Балъкъэрым ЩІыуэпс хъугъуэфІыгъуэхэмрэ экологиемкіэ и министерствэм дызэрыщигъэгъуэзамкіэ, ди республикэм псей жыг лІэужьыгъуэхэр нэхъыбэу къыщыкіыр Іуашхьэмахуэ лъапэ шыІэ лъэпкъ паркырщ. ИлъэсыщІэр къыщыблагъэм и деж ахэр тк/ийуэ яхъумэ - мы гъэм дыгъэгъазэм и 12-м къыщыщіэдзауэ щіышылэм и 1-м нэсыху инспекторхэр а щіыпіэхэм тегуэшауэ щыплъырынущ. Ахэр техникэхэмрэ мобильнэ зэпыщіэныгъэхэмкіэ тэмэму къызэгъэпэщащ.

Псейхэр яхъумэ

«ІУАЩХЬЭМАХУЭ» лъэпкъ пар- хуэ къахуохъу мэзгъэкІхэр, мэзкым и унафэщіым и къуэдзэ хъумэхэр, полицэм и лэжьакіуэ-Едокъуэ Залым зэрыжиlамкlэ, хэр. Къимыдэкlэ, иджы хуэдэ зэиужьрей илъэсхэм а щІыпІэхэм хабээм къемызэгъыу псей жыгхэр къышизыупшІыкІхэм япэхэм хуэдэу уащрихьэлІэжыркъым.

ТІэщІэмыкІынкІэ мэшынэ е ди цыхум я зэхэщыкыр нэхъ лъагэ ират, псалъэмакъ щхьэпэхэр драхъуащ. ЕтІуанэм тетмэ езыхэмкІи ди дежкій нэхъыфіщ, - жеіэ абы. Инспекторхэм дэГэпыкъуэгъуш-

маным министерствэм и лэжьакіуэхэм щіыналъэхэм, къалэхэм я унафэщіхэм зыпащіэ, дыкъэзыухъуреихь щІыуэпсыр хъумэн зэрыхуейм теухуауэ чэнджэщхэр

гъэкІуэкІ. Псом япэу къагурыгъэ уапхъэр илъэсыщІэ псейхэр жармыкІэхэм

къыщащэхун зэрыхуейрщ: ахэр питомникхэм къыщагъэкІ, зыхуеинкІэ хъуну инагъым фІрамыгъэшу е ягъэкъэбзэн хуей щІыпІэхэм къраш.

Ди республикэм и зыгъэпсэхупіэ щіыпіэхэм псейхэр щіыщахъумэр абыхэм я дахагъым и закъуэкъым - псейм хьэуар егъэкъабзэ, узыфэ куэдми хуэсэбэпщ. ЩІым къыщыкі жыг нэхъыжь дыдэхэм хабжэ псейр илъэс 200 - 300кіэ, уэздыгъейр илъэс 600-кіэ мэп-

ЖАНХЪУЭТ Зузэ.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІредактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, шхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ КъБР-м газетыр Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учрелителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ 40-15-31; хъыбарыщ Іэхэмрэ спортымк Іэ 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм -42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41;

сурэттеххэм - 42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту

шыткъым. Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІ́эм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ. Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдок І.

«Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къудзэ Джатокъуэ Марьянэ, корректорхэу Щоджэн Иннэ (1, 2-нэ нап.), Нэужьокъуэ Заирэ (3, 4-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Ныр Саидэ, Щомахуэ Марианнэ, сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П5894 • Тираж 1.857 • Заказ №2861